

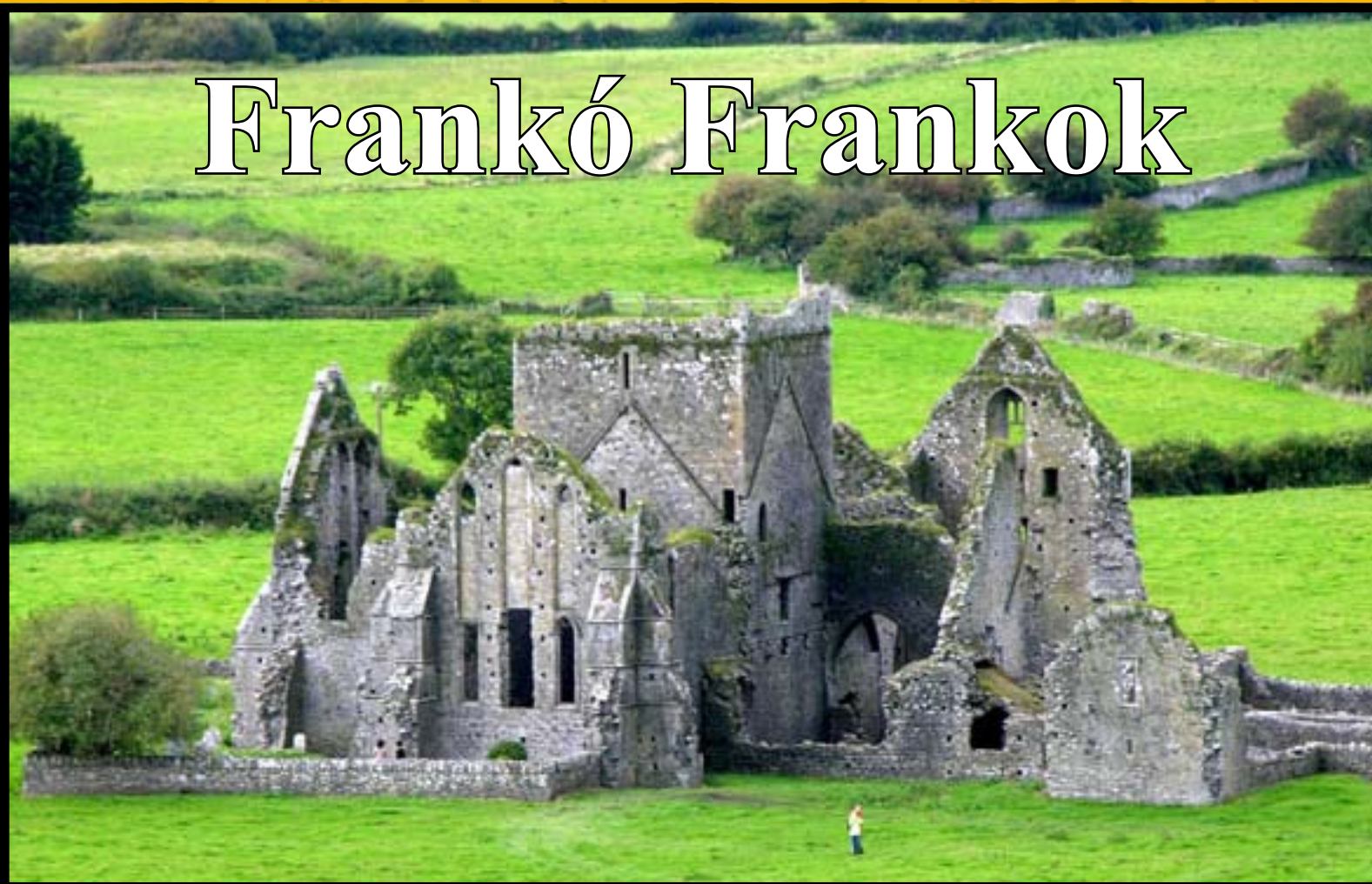
KARDLAP

Az Ars Ensis Lovagi Kör és Kardvívó Iskola Egyesület hivatalos újsága

Kardok útjai

**Hans Freitag von Speyer esete
egy engedetlen diákkal**

Frankó Frankok

A E K a r d l a p 0 9

Középkori tudományok

Ki-kicsoda?

Emlékek és barátságok

2012.11.12. III.évfolyam 9.szám

Köszöntő

Kedves Olvasó!

Remélem már nagyon vártátok kedvenc újságotok immáron kilencedik számát! A hagyományokhoz híven összeszedtem mi is történt a legutóbbi megjelenés óta:

Az augusztusi pihenő után megújult erővel álltunk neki a szeptemberi edzéseknek. A spec edzések köre az egykezes kard és tör, valamint a bartitsu fegyvernemekkel bővült. Az Ars Ensis oroszlánja Tatabányára is rátette a mancsát, hiszen ott is elindultak a kezdő oktatások. Az idei tanévben a középhaladó edzéseken megkezdődtek a Fiorés oktatások. Volt egy évnyitó bográcsozásunk, és megrendezésre került a második Szabadvívó Szeminárium, melynek Szeged városa adott otthont. Örömmel jelentem be, hogy az egyesületen belül megalakult az Ars Ensis Fight Team Hungary (röviden AEFTH), melynek célja az Egyesület tagjainak versenyeken való minél eredményesebb szereplésének elősegítése.

Július óta cikkíróink sem maradtak tétlenek. Bionyára emlékeztek, amikor jó pár hónapja egy kérdőívet töltöttünk ki veletek, kedvenc pszichológusunk András Bálint leszűrte a válaszokból a leszűrendőket, és most egy cikk keretében mutatja be nekünk, hogy ki milyen indíttatásból jár hozzánk az egyesületbe. Aki kíváncsi a személyre szóló teszteredményeire az nyugodtan keresse fel őt valamelyik edzésen, illetve a mr.balint.andras@gmail.com e-mail címen.

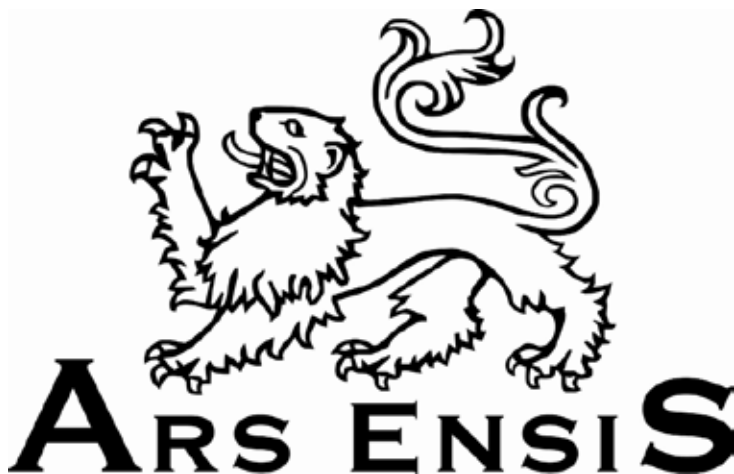
Ezt követi az összefüggések munkacsoport cikke, mely egy érdekes történetet mesél el. Folytatjuk a kora középkori fegyvertörténeti cikksorozatunkat is, ebben a részben a frankok hadviselésével ismerkedhetünk meg.

A Merovingok bemutatása után nagy álmom teljesült... ez pedig nem más, mint a Középkori Tudományok. A mostani számban a középkori, kora-újkorai csillagászatról olvashatunk, és reményeim szerint a későbbiekben a középkori festégyártásról, kovácsolásról, zenéről, várépítésről, alkímiáról és orvoslásról is olvashatunk. Ki-kicsoda sorozatunkban Matt Galast faggattuk.

Az újság végén egy novellával búcsúznak.

További jó olvasást kívánok:

Tóth Marcell (Doki)

FIGYELEM!!!

Elkészült a Kardlap levelezési listája. Ha nem vagy Ars Ensis Egyesületi tag, és szeretnél e-mailban értesítést kapni az aktuális megjelenésekről, akkor az alábbi linken feliratkozhatasz Te is a levelezési listára:

https://groups.google.com/forum/?fromgroups#!forum/ae_kardlap_levlista

Impresszum:

Kiadja: Ars Ensis Lovagi Kör és Kardvívó Iskola Egyesület
Cím: 9024 Győr, Babits Mihály u. 26-28
Adószám: 18143173-1-08
Számlaszám: 10403356-50526575-49841007
www.arsensis.hu
Kontakt: AEkardlap@gmail.com
Főszerkesztő: Tóth Marcell
Korrektúra: Csepeli Andrea, Papp István, Sándor Zsolt

A kiadvány ingyenes! Szabadon letölthető, terjeszthető, és nyomtatható! Kereskedelmi forgalomba nem hozható!

Az újság, a benne szereplő cikkek, írások, a szerzők és az Ars Ensis szellemi tulajdonát képezik, azok egészének vagy részleteinek nyilvános fórumon való terjesztése kizárólag a tulajdonos előzetes engedélyével, a forrás megjelölése mellett lehetséges.

Kardok útjai

Beszámoló a 2011. év végi motivációs felmérésről, 1. rész

Írta: András Bálint

Még a 2011-es tábor előtt azon tanakodtunk néhányan, hogy mi lehet az oka annak, hogy egyesek simán megmaradnak az Ars Ensisben, mások pedig egyik pillanatról a másikra eltűnnek. Tekintve, hogy a fluktuáció meghatározza egyesületünk működését, arra a döntésre jutottunk, hogy egy felmérés keretein belül körbekérdezzük az embereket, hogy miért is szeretnek ide járni, és mennyire sikerült beilleszkedniük. Ebben a felmérésben valószínűleg te is részt vettél, szóval, ha érdekel az eredmény, olvass tovább!

Csak az ARS ENSIS ad neked erőt

és mindent lebíró akaratot

Kérdésfelvetés

Amikor elhatároztuk, hogy tényleg megcsináljuk ezt a kutatást, az is felmerült, hogy longitudinálisan tervezzük, vagyis évente minden egyes személlyel felvesszük az adatokat, és szépen végig tudjuk követni a változásokat. Választ kaphatunk olyan kérdésekre, hogy milyen motivációs típusok milyen utat járnak be a közösségben.

Persze mindig az első lépés a legnehezebb, vagyis az, amiről most írok. Először is ki kell találni, hogy mire vagyunk kíváncsiak abban az elég tág témán belül, hogy „mi a fluktuáció oka”? Az „emberek jönnek-mennek” jelenségnek lehetnek külső okai, például nincs idő, pénz, megfelelő személyiség, ilyenek. Egészen biztos, hogy ez nem kis százalékban oka a problémának, de nem a mi hatáskörünk. A mi hatáskörünk az, hogy a tagjainknak kielégüljenek a releváns szükségletei, és közben jól érezzék magukat közöttünk. Persze ez sem egyedül tőlünk függ, hiszen közhely, hogy egyes dolgokból az em-

ber arányaiban annyit tud kivenni, amennyit beletett. No igen ám, de több módon is lehet beletenni ebbe a szervezetbe, és több módon lehet belőle visszakapni valamit. Például valaki nem egy társasági ember, viszont elismeréseket kap a Kardlapba írt cikkei miatt, valaki még specekre sem jár le, viszont minden edzés után ő a társaság középontja az edzés utáni teázásnál... Az emberek tehát különböző motivációkkal és célokkal jönnek ide, amit megkíséreltünk feltérképezni egy kicsit. Külön kiemeltük a társasági igényeket, mivel előfeltevé- sünk, hogy nagy löketet jelent, ha az embert egy közösség várja az edzésen.

Végül három témával zaklattunk titeket.

- Az első témakörbe elég egyszerű adatok tartoznak úgy, mint az egyesületben betöltött pozícióról, szerepről, jelenlétről, stb. Ezek azért jók, mert ezek az egyesület fejlődése szempontjából lényeges kérdések (pl. Scholler fo-

kozatok fejlődési üteme), mérföldkövek. A vizsgálat lényege, hogy ezekre milyen tényezők hatnak.

- A második témakör a motivációval foglalkozik, vagyis ki mit szeret a vívásban, Ars Ensisben. Erre 23 állítást szedtünk össze, amelyeknél egytől ötig kellett jelölni, hogy mennyire igazak rád.
- A harmadik a beilleszkedés, a közösség struktúrája volt. Erre a szociometria nevű módszert használtuk, mégpedig egy eléggé lebutított változatát.

Abból indultunk ki, hogy a különböző motivációk hatással lehetnek az egyén beilleszkedésére, illetve a motivációk és a beilleszkedés alapján megjósolható, hogy egy ember várhatóan hosszú távra köztünk marad-e.

Motiváció

Módszertani magyarázat

Ha nem vagy annyira kíváncsi rá, hogy miképp jutottam azokra az eredményekre és konklúziókra, amit kicsit lejjebb ismertetek, akkor ezt a részt ki is hagyhatod. Ha a „kétkedem, tehát vagyok” elv híve vagy, akkor íme, egy kis tudományos fejtágítás!

Többen észrevették, hogy a 23 állítás között vannak átfedések. Ez történetesen direkt volt, mivel már akkor tudtam, hogy a sorozatban egy lényegesen kisebb sorozatba akarom majd tömöríteni, amivel később könnyebb lesz dolgozni. Azonban ha eleve kevesebb adatot veszek fel, pontatlanabb becsléseket kapok eredményül. Éppen ezért úgy terveztem, hogy az ún. faktoranalízist fogom majd bevetni.

Hadd magyarázzam el ezt egy példán keresztül! Azt mondom, hogy azért járok ide, hogy erősebb legyek. Meg azért is járok ide, hogy kitaróbb legyek. A két dolog között érezhetően van valamilyen kapcsolat, számomra egy témába tartoznak. Felírok mondjuk még három, ebbe a témába tartozó állítást, és azt a nevet adom témának, hogy „Keményebb leszek”. Lesznek olyanok, akik az öt állításból csak háromnál írják, hogy ez jellemző rájuk, lesznek, akik

mindegyiknél, és így tovább. Lényegében az öt állítással definiálok, hogy mit értek keményebbé válás alatt. Ha csak egyedül azt az állítást raktam volna be, hogy „azért járok ide, hogy keményebb legyek”, akkor sokan nem tartanák magukra jellemzőnek ezt.

Érezhető azért, hogy elszenvetünk némi adatvesztést, hiszen valaki egyáltalán nem akar mondjuk erősebb lenni, de a többi négy állítás miatt magas lehet a pontszáma a „Keményebb leszek” skálán. Itt jön képbe a statisztika. Ha a kitöltők közül mindenki nagyjából ugyanúgy értelmezi az állításokat, és az állítások között valóban vannak összefüggések, akkor várhatóan az állítás mellé írt számok együtt fognak mozogni. Ha együtt mozognak, akkor – és csak akkor – jelzi a program, hogy az eddigi

öt motiváció egybe tömöríthető. Innentől kezdve nem úgy jellemezzük a kitöltőket, hogy az öt állítást mennyire tartják magukra jellemzőnek, hanem úgy, hogy az összevont állítás milyen mértékben igaz rájuk.

Kicsit bonyolítja a dolgot, hogy a példabeli öt állításunk nem egyenlő mértékben határozza meg az új, összevont változó értékét. Éppen ezért amikor kitalálok, hogy az újonnan feltárt változó milyen motivációra vonatkozik, fontos figyelembe vennem, hogy milyen állítások milyen súllyal tartoznak hozzá. Ez az a rész, ami már nem statisztika, hanem annak eredményének értelmezése. Éppen ezért mindig jókat lehet vitatkozni, hogy egy változó valóban a legjobb nevet kapta-e, és valóban pontosan arra vonatkozik-e, amire eddig

gondoltuk. Ha valaki jártas ebben a témában, és szeretné megnézni az ezzel kapcsolatos adatokat, akkor szóljon, nincs benne semmi személyiségi jogot sértő, úgyhogy át tudom küldeni. Az utolsó eljárás a „megbízhatóság elemzés” volt, ahol a gép azt kapja feladatul, hogy ha a megadott állítások egy skálát képeznek, akkor ez a skála mennyire mérné megbízhatóan a hozzáfűzött tulajdonságot (példánkban azt, hogy az öt állítás pontszámaiból stabilan megállapítható, hogy a kitöltőt mennyire hajtja, hogy keményebbé váljon). Ennek során is lehet kivenni és berakni állításokat az adott témába, az eredményektől függően.

Motivációfajták

Az analízis végül hét témát látott a 23 kérdés mögött megbújni. A témákhoz pontszámok tartoznak, aszerint, hogy az illetőt mennyire jellemzi az adott motivációfajta. Ha egy pontszám alacsony, az nem feltétlenül jelenti azt, hogy az illető elutasító az adott motivációfajtaival szemben, csak azt jelenthetjük ki biztosan, hogy ő nem ezért jár az Ars Ensisbe. A hét motivációfajta én így tudom interpretálni:

1. „Kiképzés”: ez a faktor a „keményebb leszek” munkacímen futott, egészen eddig a pillanatig. Akiknél ehhez a motivációhoz magas pontszám társul, keresik a kihívásokat a vívásban, szeretnének kitaratóbbak, magabiztosabbak lenni, és ezeket a pozitív tulajdonságokat különböző megmérettetések segítségével alátámasztani. Gondolom, ők azért örülnek egy-két erősítő edzésnek, Rozsdapattintónak... Mivel ez a motiváció nem csak test, hanem a lélek megacélozására is vonatkozik, ezeknél az embereknel lenne várható a legkevesebb méltatlankodás egy éjszakai edzésnél, ha ugye tartanánk ilyeneket. Ha valakinél alacsony ez a pontszám, attól még nem elkötelezett puhány. Az is lehet, hogy tíz évet karatéztartott korábban, és ide már nem azért jár, hogy Chuck Norrist faragjunk belőle.

2. „Versengés”: nos, itt nem arra a versenyre kell gondolni, amikor az óvodában futóversenyt rendeznek, anyukád meg lelkesen intetet, hogy hajrá, kisfiam, nagyon ügyes vagy, nohát, kilencedik lettél, jaj, de büszke vagyok rád! Ez a versengés inkább Hobbes „ember ember farkasa” világát vagy az Akela nótáit juttatja az ember eszébe. Akinek ezen a faktoron magas pontszáma van, szereti magát irányító szerepben tudni, élvezzi a harcot. Ez a vívó a „Kíméletlenség elvét” követi (Schunder, 2012). Miért ezt a viszonylag szolid nevet adtam ennek a motivációnak? A magyarázat egyszerű: ehhez a versengéshez nem kell pszichopátának lenni, csak meg kell élni az ösztöneinket. Az evolúció arról szól, hogy erőforrásokért versengünk, s éppen ezért alaposan belénk vannak kódolva a versenyhez szükséges tulajdonságok, például az agresszió, bátorság, elszántság. A legkeményebb verseny a háború, s ha bele gondolunk, ehhez kapcsolódik a harcművészet is. De nem jó mindig háborúzni, ezért az emberiség kitalált néhány megoldást, hogy a versenyhez kapcsolódó ösztöneinkért ne kelljen olyan sokat fizetni. Ilyen megoldás az Olimpia, a Lovagi torna, a federes vívás. Aki keményen versenyzik, tulajdonképpen az egyik alapösztönét tereli értelmes keretek közé. Ha végiggondoljuk a tanultakat, akkor Lichtenaeuerék valószínűleg magas pontszámot értek volna el ezen a faktoron. Akinek alacsony pontszáma van itt, az nem biztos, hogy gyáva, és fél nekiindulni egy versenynek (bár nekem volt egy ilyen élményem, ld. Szabad verseny c. cikkem), hiszen elég sokan kötelezik el magukat a „békés harcos” képe mellett.

3. „Úttörő”: nagyon sokáig ezt a faktor „kutatásnak” értelmeztem. Aztán feltűnt, hogy a több kutatónál ez a pontszám nem is olyan magas, úgyhogy a mélyére ástam az ide tartozó állításoknak, és kiderült, hogy akinél magas ez a motivációfajta, az tulajdonképpen menőnek érzi magát azért, mert kardozik (megelőzve a trendeket). Ezek az emberek büszkék rá, hogy a HEMA úttörői közé tarthatnak, hogy többet és izgalmasabbat láthatnak a középkorból; hogy valami rendkívüli dolgot csinálnak. Ebbe beletartozik a kutatás is, azonban úgy tűnik, hogy akiknél ez a faktor magas pontszámmal jár, nem feltétlen kutatnak, csak büszkék az eredményeinkre, könyvtárunkra, stb. (csúnyán fogalmazva mások fényében sütkéreznek) Azt javaslom nekik, ha ennyire tetszik nekik a dolog, akkor lassan hozzá a kutatáshoz! Akinél itt alacsony pontszám van, nem biztosan közönyös a hosszúkarvívás helyzete vagy a kutatások iránt. Lehet, hogy egyszerűen nem jelent neki akkora személyes élményt, újdonságot.

4. „Praktikus okok”: akiknél ez a motiváció magas, szeretnének mozogni, sportolni egy kicsit, és egy olyan helyet keresnek, ahol ezt felkészült oktatóktól, olcsón és az életstílusukhoz illeszkedően meg lehet oldani.

5. „Lovagi kép”: ez egy eléggé kétélű motivációfajta, mivel a „lovagi kép” nincs részletezve, hanem megmarad a maga misztikájában. Vagy éppen ellenkezőleg: a kitöltő nagyon is sokat tud a lovagságról (amire egyébként nektek is van lehetőségetek, mivel az idén készült egy FS szakdolgozat a lovagrendekről (/Németh, 2012/). Az állításokban ugyanis csak annyi van, hogy

„vonz a lovagokról kialakult kép”, ami jelentheti azt is, hogy valakinek Cincin lovag a példaképe, meg azt is, hogy egy egész könyvtárnyit olvasott már a Johannitákról. Azonban az adatok alapján úgy tűnik, hogy ennek a motivációnak is köze van az idealizált énképhez (ld. Két él c. írásom /2011/). Az alacsony pontszám itt sem egy asszonyverőt jelent, aki elhatározta, hogy eljön az Ars Ensisbe, hogy profi martalócot képezünk belőle. Lehet, hogy számára a lovagi kép valamilyen naiv, gyermeki ideát jelent, amin ő már túllépett, és inkább azon gondolkodik, hogy a valódi lovagok értékrendje hogyan adaptálható manapság (erről is van ám egy FS dolgozat /Majár, 2011/)

6. „Macsó”: az alfa verzió óta többször is dolgoztam ezzel a faktorral, de még mindig nehéz eldöntenem, hogy komolyan vegyük-e. A motivációfajta fő állítása ugyanis az, hogy „itt megtalálhatom a hozzám illő párt”. Ez eddig rendben is van, de ide tartozik az az állítás is, hogy a „vívás menő”, és hogy le lehet benne vezetni a fáradt gőzt is. Gondolom, hasonlóan az „Úttörő” motivációnál, itt is az önbizalom egyik alappillére lehet, hogy az ember harcművészkedik. Végül is ezzel tényleg több nő figyelme kelthető fel, mint a kötögetéssel...

7. „Társaság”: akiknél magas ez a motivációfajta, azokat motiválja, hogy micsoda remek emberekkel lehet itt találkozni, és igaz barátságokat lehet kötni. Egyik eljárás ide kapcsolta a személyiségfejlődést is, tehát elképzelhető, hogy néhányan itt jönnek rá, hogy nem is olyan visszahúzódó emberek, hogyha a megfelelő környezetbe kerülnek...
Akiknél ez a faktor

alacsony, azok nem távolságtartóak, csupán nem ez vonzza be őket leginkább közénk.

csupán néhány van, amelyik olyan karakteres, hogy valószínűleg kapásból tudnál rá példát mondani.

Motivációs típusok

A fent leírt 7 motivációfajta mindenkiben megvan, csak nem mindenkiben ugyanolyan mértékben. Egy másik eljárással megkerestem néhány tipikus mintázatot, amelyek köré rendezhetőek a kitöltők. Ezt nagyjából úgy kell elképzelni, mint egy felhőt: van egy középpont, annak a jellemzőit fogom most leírni. A program pedig kiszámítja, hogy a te jellemzőid szerint melyik felhő középpontjához tartoznak, és annyira közel helyez el téged a középponthez, amennyire hasonlítasz hozzá. Éppen ezért – és ezt tapasztaltam is – simán van olyan, hogy te mondjuk a hármas típusba tartozol, de a típus jellemzői csak részben igazak rád. Az analízisben hat típust kaptam, érezhető lesz majd, hogy a határvonalak egészen lágyak közöttük,

1. „Érdeklődő”: ebbe a típusba szerintem kezdők tarthatnak, akik még nem töltöttek el olyan sok időt köztünk. Az ő esetükben egy kiugró motivációfajta van, mégpedig a Társaság, és negatív irányba. Azt tehát tudjuk, hogy nem barátkozni járnak ide, azonban a motivációik még kissé homályosak maradtak. Leginkább a Praktikus okok vonzzák be őket, és egy kicsit az Úttörő életérzés, de ez sem annyira számottevő. Összesen a kitöltők 8%-a tartozik ide.
2. „Szerény”: ezt a nevet kinnomban adtam nekik, mivel nehéz megfejtennem, hogy ők pontosan mit szeretnek az Ars Ensisben. Úgy tűnik, határozottan tudják, hogy miből nem kérnek: a hivalkodást, keménykedést

nagy ívben kerülnek. Kimondottan hidegen hagyja őket a Kiképzés és az Úttörő motiváció, és a Versengés sem motiválja őket. Az előző típushoz képest szembevetendő eltérés, hogy egyáltalán nem fontosak nekik a Praktikus okok. A többi kérdésben átlagosak: ugyanannyira érdekli őket a Társaság és a Lovagi kép, mint a többséget. A legtöbbjük, akiket személyesen ismertem meg, szerény embernek látom, ezért az a feltételezésem, hogy a határozott negatív eltérések az átlagtól ehhez a tulajdonságukhoz társulnak. Ez a típus a minta 13%-át teszi ki.

3. „Padawan”: bizonyos jellemzői szerint ő is kezdő, vagy komoly mérőföldkőhöz érkezett, azonban már elköteleződött a vívás és Ars Ensis mellett. Majdnem olyan fontosak számára a Praktikus okok, mint az „Érdeklődőnek”, azonban a dicsőséget máshol keresi. Az „Érdeklődőnél” az Úttörő motiváció volt a magasabb, azaz lehet, hogy őt még a csapat eredményei emelik fel, azonban ennél a típusnál a Macsó motivációfajta elég magas az összes többi típushoz képest, ami arra utalhat, hogy ők már a saját eredményeik miatt érzik magukat fickósnak - és nem mellesleg egy vívóval járnak, vagy szeretnének járni. A Társaság és a Versengés átlagos, nem kiugró mértékben mozgatja meg őket. Az összes típus közül ennél van a legmagasabb igény a Kiképzésre és a Lovagi képre, tehát ezek az emberek bizonyítani akarnak, valami többé akarnak válni, és ehhez a hosszú kardvívást és a lovagi hagyományokat tartják a legmegfelelőbb eszköznek. Más kérdés, hogy a Lovagi kép lehet egy kiművelt vagy egy naiv idea is esetükben. Összességében, ők azok, akik akkor éreznek igazán komolynak például

egy tábor, amikor igazán keményen megdolgoztatják őket. A minta közel 1/3-a, 29% tartozik ebbe a típusba.

4. „Hallgató”: a minta legnagyobb típusa (35%). Leginkább a „Szerény” típushoz hasonlít, leszámítva, hogy őt jobban bevonzzák az olyan helyzetek, amikor bizonyítania kell rátermettségét (Kiképzés). A Versengés azért őt se érdekli, és kevésbé mozgatja meg az Úttörő és Macsó motiváció. A Lovagi kép, úgy tűnik, nem fontos neki. Ebből az tűnik ki, hogy bár ő sem lustálkodni jár ide (mivel a Kiképzésre majdnem olyan vevő, mint a „Padawan”), de az énképe, önbecsülése igazából nem függ a vívótudásától, úgymond lehiggadt. Ez a lényegi különbség a „Padawanhoz” képest: az előbbi típus még nagyon fejlődni akar, ezért is kapta ezt a nevet. A „Hallgató” abban hasonlít az átlag egyetemi hallgatóra, hogy elvégzi ugyan a dolgát, de nem indul mondjuk tanulmányi versenyeken, hiszen az élete már viszonylag sokrétű. Még egy dolog: az oktatás és a haverkodás helyszíne ugyanaz, mivel

ennél a típusnál a legmagasabb a „Társaság” motiváció típus.

5. „Elit”: az a véleményem, hogy az ebbe a típusba tartozó személyek képviselik az Ars Ensis leglátványosabb vonásait. Kifejezetten fontos számukra a Versengés, és az összes közül hozzájuk köthető a legmagasabb Úttörő motiváció. A Lovagi kép iránti vonzalmuk közel olyan erős, mint a „Padawanak”. A Praktikus okok őket érdekli a legkevésbé, azaz simán áldoznak pénzt és időt a vívásra. A Macsó és Kiképzés motivációfajta náluk elég alacsonyak, ami – annak fényében, hogy a Versengés milyen fontos, és hogy milyen áldozatkészek anyagilag – számomra azt sugallja, hogy ők már másképp akarnak bizonyítani. Alighanem otthon vannak mind a kutatás, vívás és filozófia terén, és ez is mozgatja őket. A Társaság legalábbis alacsony értéket ért el náluk. Ez a típus a minta 11%-át fedli le.
6. „Ragadozó”: egy nagyon kicsi (csak 3%), de annál karakteresebb típus. Őket érdekli legkevésbé a Társaság és a Lovagi kép, illetve az Úttörő életérzés sem lé-

nyeges nekik. Hajlandóak időt és pénzt áldozni a vívásra, közel ugyanannyira, mint az „Elit”. Nyitottak a Kiképzésre ugyan, de nem ezért vannak itt. Hanem azért, hogy kiálljanak a küzdőtérre, elkezdjek zúgni bennük az adrenalin, összecsapjanak az ellenféllel, és győzzön a jobb! A Versengés iránti motivációjuk ugyanis kifejezetten magas, emellett a náluk legmagasabb Macsó motivációtípus is sejteti, hogy ők azért nem riadnak vissza a falkavezér szereptől.

Parainesis

Sokszíni szervezet vagyunk hát. Hét ok vezet minket ide, és ezen okok mentén hat csoportra vagyunk oszthatóak. Én úgy vélem, hogy mindegyik valamilyen értéket képvisel, és éppen ezért jó dolognak tartom, hogy az Ars Ensis regisztrált tagjainak száma ilyen magas. Sokszor van szó arról, hogy egy kevesebb főből álló, de motiváltabb csapatnak komolyabb edzést, felkészítést lehetne tartani. Megnézzük a külföldieket, és látjuk, hogy bár nincsenek sokan, de amit ők csinálnak, hát, szeretnénk azt mi is... Azonban, egy ilyen kicsi szervezetben nincs lehetősége az összes feltárt motivációfajtának, típusnak érvényesülni. A kicsi szervezetek egy konkrét típusra specializálódnak, míg a kívül maradónak nincs lehetősége a maguk értékeit hozzátenni a HEMA feltámasztásához. Márpedig több

tekintetben az eredményeink azt az állítást támasztják alá, hogy ehhez a munkához nem elég csupán olyan embereket összeszedni, akik gond nélkül beállalnak egy-két csonttörést.

Az sem kizárt, hogy még hétnél is több motivációtípus van. Nem szabad elfelejteni, hogy csak azokat az állításokat lehetett összevonni, amiket beletettünk a sorozatba, ergo ha egy témát kifejejtettünk, akkor azt nem is tárhattuk fel. Ettől még meghatározó lehet az egyesület vívói között, úgyhogy ha van egy jónak tűnő ötleted, jelezd nyugodtan!

Van még néhány dolog, amit mindenképpen figyelmedbe ajánlok. Mint kitalálhattad, valamelyik típusba te is beletartozol, és a te motivációidról is vannak adatok, amiket természetesen meg is ismerhetsz. Az értelmezéshez azonban vedd figyelembe, hogy ez nem személyiségteszt! Ez azt jelenti, hogy nem érdemes órákat agyalni rajta, hogy mennyire igaz, talán nem is ismered önmagad, ilyenek. A felmérés relatív eredményeket hozott, tehát 98 másik ember eredményeinek függvényében jött ki a tiéd is. Lehetséges, hogy ha megismételnénk, akkor más eredmények jönnének ki, mert mondjuk a többiek motivációi megváltoztak azóta. Szóval annak kell kezelni, ami: felmérésnek, ami információkkal segíti az Ars Ensis fejlesztését.

Nem voltak jó meg rossz válaszok, tehát az eredmények sem minősítik az embereket. Te se minősítsd hát őket! Ha valaki elmondja, hogy mondjuk melyik csoportba tartozik,

főleg elméleteket gyártanod, és az ismereteid fényében bírálnod őt vagy a tetteit. Sokkal komolyabb tesztek kellene ahhoz, hogy valódi ok-okozati tényezőket meg lehessen állapítani. Különben is, ne élj vissza mások bizalmával, az nem működik egy Lovagi körben! Ez egy leíróelemzés, és a statisztikai eljárások többsége nem szokott ok-okozati viszonyt is kimutatni (egy tanárom példája: az univerzum tágulása és a fiam növekedése között szignifikáns korreláció van¹). Az eljárások alapján *feltételezhetünk* dolgokat, de – a kutatás jellege miatt – csak csoportokra, és nem egyénekre vonatkozóan.

Kitekintés

Vajon milyen motivációfajták szempontjából különbözik az, aki gyakran eljár specre, attól, aki szinte sosem? Kik állnak be ligázni? Van-e összefüggés a motiváció és a vívással töltött idő között? Meghatározza-e a motivációtípus azt, hogy hány barátom van az egyesületben?

Elég sok kérdésre kereshetünk még választ a most ismertett eredmények alapján. A motivációkból következtetni lehet arra, hogy ki milyen utat jár be közöttünk, milyen pozíciókra hajt, milyen lelkesedéssel jár el táborba. De az is elképzelhető, hogy egy ekkora szervezetben végülis mindenki megtalálja magának a helyét, ki ki a motivációjának megfelelően. Ebbe a cikkbe ez már nem fér bele, de a következő Kardlapban folytatom az eredmények ismertetését.

Ajánlott és hivatkozott irodalom

- András B. (2011a) Két él. In Kardlap, II. évf. 5. szám.
- András B. (2011b) Szabad verseny. In Kardlap II. évf. 6. szám
- Dr. Majár J. (2011) A lovagi etika adaptálhatósága. Free Scholler szakdolgozat, Ars Ensis
- Németh G. (2012) Lovagok, rendek, lovagrendek. Free Scholler szakdolgozat, Ars Ensis
- Schunder L. (2012) A harc lényege. Kard az élet blog, 2012.07.24.

1. A korreláció azt jelenti, hogy két dolog között együttjárás van, és az értékeik együtt változnak. A példa csattanója, hogy bár valóban kimutatható, hogy a gyermek és az univerzum méretei egy időben nőnek, a két dolog között nincs ok-okozati összefüggés (legalábbis komoly emberek szerint). Bővebb infók Dr. Majár Jánosnál vagy Dr. Sheldon Coopernél.

Hans Freitag von Speyer esete egy engedetlen diákkal

Írta és a transzkripciót fordította Waldmann Szabolcs

A transzkripciót készítette Olivier Dupois

Forrás: Az A 27.3 jelű irat a zürichi levéltárból

ARS ENSIS KÖNYVTÁR
ÖSSZEFÜGGÉSEK MUNKACSOPORT
BIOGRÁFIÁK - VÍVÓCÉHEK - VÍVÓISKOLÁK

Egy 16. századi irat egy
összetűzésről számol be
a vívómesterek és egy erőszakos
diák között.

Az itt következő dokumentum egy kötés nélküli iratcsomóból származik, a jele A 27.3, a zürichi állami archívumban. Az iratcsomó 150 lapot számlál, melyeken nincs se cím, sem pedig évszám, de az archívum kurátora 1500-1510-es évekre datálja.

Érdekessége – a témáján kívül – a benne szereplő vívómester neve, Hans Freitag von Speyer. Az évszámok és a helyszín is passzolnak ahhoz az elmélethez, lehetőséghez, hogy ez a vívómester azonos legyen azzal a Speyerrel, kinek vívókönyvét az Ars Ensisben is használjuk. Természetesen ez az elmélet nem igazolható, de izgalmassá teszi a feljegyzést.

Az írás egy összezörrenésről szól. Minden bizonnyal a városi tanácsnak, vagy a bíróságnak megtett tanúvallomást összegzi,

amiben Hans von Speyer egy másik fiatal vívómestert véd, Hans Haldensteint, egy harmadik személlyel, Felix Dietz-el szemben. Az események pontos megfogalmazása azért is fontos volt, mert a tettek láncolata, pontosabban az, hogy minden el lett-e követve a békés rendezésért, alapvető fontosságú volt a 15.-16. századi ítélkezésben. A városi őrseg érkezésekor épp az engedetlen vívóval küzdött a nevezett Hans Haldenstein fiatal mester, így érthető, hogy Hans von Speyer tanúskodott a védelmében.

Az eset eredményeképpen új iskolajog született, amit a két mester írt össze, hogy a vívóiskolát tartó mesternek meglegyen a joga ahhoz, hogy erőszakkal rendet tehessen.

By heavens will
 attributed to
 it to follow ac-
 labor more every
 its possible for
 Amis but the
 to be done ac-
 philosopher in the
 to gods absolute po-
 small way of
 Causes of things
 If you ask what
 answer they bring
 the incredible
 or such geometri-
 hen for it seems
 at body, & swift
 magnitude, belggen
 quicser it will be in
 iple, as a millstone
 on proceeds from
 Pond or a heavy ship
 because, such a
 cause, it beigg er
 its natural desire
 fer; but for those
 fications, & less
 magnitude, adds
 a mouse great
 auf a ship's more
 these little bodies
 dior of y ship
 y Earth more va-
 operations ne-
 h may be done by
 he heavens would
 of Earth were made
 rams of y world
 as big as wer hand
 do's nothing in same
 r for its not likely
 eding our Earth in
 ick for y service
 our by y circum-
 arque, as much
 as would be in a
 y fire about it, y
 is melted by burning
 Excelsul nature

„Kun(ts)chaft zwischen felix Dietz yn am zurchberg. vnnnd jungen haldenstein

Meister hanns fr ytag fechtmeister von spir sagt. Es hab sich gegeben. das felix Dietz ab dem zurchberg. sy komen vff sin fecht schul. vnnnd hab wollen zu sechen. vber sin willen da hab er jm zug eben ein gang. zwey. oder dr y zu thun. Nach dem haben jn sine schuler geheissen. die so nit lernen vnnnd himmff gehen hinab gon. das hab der Meister hans thon. Da wollt felix Dietz nicht hinab gon. sonder oben sin vber sin willen. darnach hießen sine schuler jn auch hinab gon. das wolt er auch nit thun. vnd sprechen liber was zichst du den Meister. das du jm so bose wort gibst. vnd abhin wilt gon. min herren haben dir die schul nit geliehen das du Meister sollest sin. Kanst aber ein schul recht so thun es. mit jm. oder sinen schulern. Da sprech felix Dietz er kund kein schulrecht. er wolte aber mit jm Meiyter hanßen ringen. antwürte er Meister hans ich wil mit dir ringen vmb ein par guld(en). vnd wolte er Meister hans die vff setzen. sagte felix dietz er hette so nit. vnnnd do ers nit hette vff zu sezen. hieße er Meister hans jn ab der schul gon. das wolte er auch nit thun. Da neme er Meister hans jn felix Dietzen by ein arm. vnd furte jn zur tür hinuß. Das hieß er jn ein ammechtigen schwaben. mit vil v(er)achtung. jn dem gieng er hinweg vff die bruck. vnd nem ein gesel(en) oder Sechs vnge(ue?)rlich zu jm. vnd machten ein anschlag vff der pruck. wie so wolten jn Meister hansen vnd sine schuler. ab der schul schlachen. das hette ein schuler von jnen vff der pruck gehort. vnd kem vnd sagt es jnen wie so angeschlagen hetten. jn dem kemen so zu der schul einhin. das ersach er Meister hans vnd sine schuler vnnnd hießen sie vßhin gon. das wolten so mit thun. vnnnd stießen jn Meister hansen hindersich vnd wollten jn schlachen. darumb muste er Meister hans nach den stattknechtenn schicken. das So in zu hilff kemen. Jm selben were hans Haldenstein da vnd sine schuler. vnnnd stießen So zu der tür vßhin. Da griff felix Dietz jn sin Tegen. vnnnd wolt jn Meister hansen schlachen. vnd als der haltenstein das ersach zuckte von leder. vnd schlug nach felix Dietzen. Da kamen die Stattknecht vnd wurd der ha(n)tel gestüllt.

Zum andern so sagt er da ser Meister hans. vn ein yetlich(er) fechtmeister. die fryheit habent. Wann so jn einer Statt schul halten mit gunst. wissen. vnd willen. eins Ersamen Rats. vnd jnen einer vber jrn willen vff die schul gang die felix Dietz. das So jn herab mügen werffen. s yen auch nemen nichts darumb schuldig. vnd derff auch nemen kein fressel geben. Darzu schlachen So Meister jr brieff vff. vnd all artickel was schul recht ist. die ein yetlicher lesen mocht, sich darnach wissen zu halten.

we may
 not argue
 for all may
 be low
 they be.

By this op
 be freed
 em. for
 cording to
 hour at
 god all might
 question. he
 cording to
 resolution
 wer & let
 providence
 as may seem
 repugnancy
 fuch was m
 onditions can
 call things a
 Comemnt
 velf to a
 in their fu
 its motions
 will defec
 some other
 in its not a
 great body
 any thing is
 of return
 bodies, y mo
 same reason
 to y first
 ship, some
 easily mou
 are not f
 proceeds y
 its more a
 there y y
 uer spes a
 shorted &
 be y same
 y center &
 wh all th
 round abou
 but in all
 That y w
 magnitude
 of this lit
 uolution o
 improvd
 much for y
 y child at
 it about a
 Befides, i

„Összezőrenés Felix Dietz am Zürichberg és a fiatal Haldenstein között

Így mondja Hanns Freytag von Speyer, vívómester.

Úgy alakult, hogy Felix Dietz ab dem Zürichberg elment az ő vívóiskolájába, mert vívni akart, és kellett volna neki adnia egy, kettő vagy három menetet. Utána hívták a diákjai, hogy menjen le, mert nem tudnak így tanulni. A következőt csinálta Hans mesterrel.

Felix Dietz nem akart lemenni, hanem fenn maradni a (mester) akarata ellenére. Utána a diákok szóltak megint, hogy menjen le. De nem akart. Kérdezik tőle, mit hergeled a mestert, hogy ilyen rossz szóval illeted, és nem

akarsz lemenni. Nem adták neked kölcsön az iskolát, hogy megjárj a mestert. De ha ismersz ilyen iskolajogot, akkor csinálj csak vele és tanítványaival! Ekkor Felix Dietz azt mondta, hogy nem ismer iskolajogot. Viszont birkózni hívja Hans mestert. Válaszol erre Hans mester, hogy birkózok veled két forintért, amit felteszek. Mondja a Felix Dietz, hogy neki meg nincs, így nem is tudja feltenni. Mondta neki erre a mester, hogy menjen le az iskolából. De ezt sem akarta. Erre Hans mester megragadta őt a karjánál fogva, és kivezette az ajtón. Eközben (Dietz) egy bunkó svábnak nevezte őt nagy lenézéssel. Ez után elviharzott a hídhhoz, és magához vett egy társat vagy hatot, és a hídon elkezdtek hirdetni fennhangon, hogy miért akarták őt

Hans mester és a tanítványai kiverni az iskolából. Ezt hallotta (Hans mester) egyik diákja, és visszament elmondani, hogy miket hirdetnek ott. De ekkor ők is visszajöttek az iskolába. Erre Hans mester és a tanítványai felszólították őket, hogy menjenek ki. De ezt nem akarták. Viszont hátralökték Hans mestert és meg akarták ütni. Ezért kellett Hans mesternek a városi őrségért küldenie, hogy jöjjenek segíteni neki.

Ekkor ott volt Hans Haldenstein is a diákjaival, kik épp mentek volna ki az ajtón. Ekkor Felix Dietz a töréért nyúlt, és rá akart támadni Hans mesterre. És amikor a Haldenstein ezt látta, nagyot ugrott és megütötte Felix Dietz-et. Ekkor érkeztek meg a városi őrök és félbeszakították a civódást.

Másrészt azt is mondja a Hans mester, hogy neki vagy bármely más vívómesternek legyen meg a szabadsága, hogy ha a városban művészettel, tudással és a Tanácsgyűlés engedélyével iskolát akar tartani, akkor, ha egy ilyen valaki, mint Felix Dietz (a mester) akarata ellenére felmegy az iskolába, kidobhassák, s ebben ne legyenek bűnösök, és ne lehessen belőle lejáratás sem. Így ehhez a mesterek összeírták a levelüket és a paragrafusokat, hogy mi az iskolajog, amit mindenkinek el kell olvasnia és ahhoz tartania magát.”

Kora középkori fegyvertörténet III.

avagy a nem is olyan „sötét” kora középkor népei és az általuk használt fegyverek

Írta: Molnár Attila

Frankó Fránkok A Meroving-dinasztia

Hosszas hallgatás után, soron következő cikkemben egy olyan népcsoportot szeretnék bemutatni, akiknek tevékenysége az egész középkor ideje alatt meghatározó hatással volt Európára. A frankok által alapított államot (később államokat) tekinthetjük a Német-Római Császárság és a mai Franciaország előfutárainak. Történetük a Római Birodalom kettészakadása előtt kezdődik.

A Meroving-dinasztia történetének legfontosabb forrása Tours-i Gergely *Historia Ecclestica* (*Historia Francorum* v. *Decem libri historiarum*) című munkája, mely a frank nép történelmének kezdetétől Kr. u. 591-ig jegyzi fel az eseményeket.

A III. század végétől a Római Birodalom folyamatos konfliktusban állt a Majna-völgyéből a Rajna és a Mosel vidékére terjeszkedő germán népcsoporttal, a frankokkal. Ez az elnevezés azonban nem egyetlen népcsoportot jelölt, hanem gyűjtő fogalom volt azon germán törzsek számára, akik az adott területen éltek. A két legnagyobb törzsszövetség a száli és a ripuári frank voltak. A törzsszövetség kifejezést azért érdemes használnunk, ugyanis mindkét népcsoport több törzsből tevődött össze. Kr. u. 355-ben a római legiok egy nagyobb arányú frank és alemann terjeszkedést állítanak meg, majd 358-ban Róma legyőzi a száli frankokat, azonban elismeri berendezkedésüket Toxandriában (a mai Észak-Belgium területe). A frankok zsoldosokat, rabszolgákat, valamint colonusokat (olyan mezőgazdasági – szabad – kisbérlő, aki a nagybirtokosok földjeinek egy-egy parcelláját terményhányad fejében művelhette) biztosítottak a Római Birodalom számára, azonban folyamatos kapcsolatban álltak

Germániával, ami nagyban növelte a függetlenségüket. Egyes frankok kiemelkedő szerephez jutottak a Római Birodalmon belül.

Gratianus császár (Kr. u. 367 – 383) udvarában több frank nemzetiségű személy is magas pozíciót töltött be, például

- Melloband, aki a *comes domesticorum* tisztséget viselte (a császár testőrségének vezetője, a császári testőrség lovaságának a parancsnoka, valamint az udvarhoz tartozó katonák parancsnoka).
- Richomer *magister militum per orientum* (egy provincia katonai vezetője, jelen esetben ez a keleti provincia) volt 383-tól, majd *consul* lett Flavius Clearchus társaságában 384-ben.
- Banto (Flavius Banto néven ismert elrómaisodott frank) 385-től töltötte be a *consuli* tisztséget.
- Argobas (Flavius Argobas) frank tábornok volt a Római Birodalomban. Ő az, aki Kr. u. 392-ben császárrá teszi Eugeniuszt.
- Stilicho (Flavius Stilicho (Kr. u. 359 körül – 408. augusztus 22.)) a Római Birodalom vandál származású hadvezére, *magister militum* (és korának

legbefolyásosabb politikusa) megbízta a ripuári frankokat a rajnai limes őrzésével, majd Kr. u. 400-ban a vezetése alatt Alarich ellen harcoltak, mint foederatik (nem római nemzeti-ségű katonák).

Az V. század elején a nagy barbár betörés elmozdította a frankokat az addig lakott területeikről. A ripuári frankok Germanica Secunda (a mai Köln, a Meuse középső és alsó folyása és az Ardennek által határolt terület), míg a száli frankok Belgica Secunda (Brabant és Flandria) területére kényszerültek. Ezen események következtében a két törzsszövetség ismét elkezdett terjeszkedni, a száli frankok dél, a ripuári frankok nyugat felé. Terjeszkedésüknek Aetius római hadvezér (Flavius Aetius Kr. u. 396 körül – 454. szeptember 21.) vetett véget Kr. u. 428-ban és 431-ben. Kr. u. 451-ben a frankok újra foederatiként har-

colnak a Római Birodalom hadseregében Merowech vezetése alatt, a hunok ellen.

Galliát Merowech unokája, Klodvig hódítja meg, aki a száli frankok egyik királya. Kr. u. 482-ben lép apja, I. Chloderich örökébe, majd Kr. u. 486-ban a cambrai száli frankok királyának, Ragnacairenak a segítségével legyőzi a Szajna és a Loire közti utolsó római terület vezetőjét, Syagriust (soisson-i csata). Ezek után elfoglalja Rouent, Reimset és Párizst, majd Ragnacaireal-t is beleértve megöleti az összes száli frank királyt. Ezzel bebiztosította, hogy csak és kizárólag az ő utódai uralkodhassanak halála után. Kr. u. 496-ban uralma alá kényszeríti a ripuári frank törzseket és felveszi a kereszténységet. Még ebben az évben hadjáratot vezet az alemannok ellen és le is győzi őket. Az V. század végére ő uralta a Loire és a Szajna völgyét, a Párizs – Soissons – Reims –

Cambrai – Köln városok által határolt területeket, valamint délen a vizigót és burgund királyságokig terjedő, keleten pedig a Rajna és a Majna által határolt földeket. Kr. u. 507-ben hadjáratot vezetett a vizigótok ellen, illetve legyőzte az ariánus eretnekeket. I. Anasztasziosz bizánci császár is üdvözölte Klodvigot, mint uralkodót és konzuli jelvényeket küldött neki ajándékba. Kr. u. 511-ben bekövetkezett halálakor utódaira egy olyan nagy kiterjedésű királyságot hagyott, amelyet létrehozni azelőtt még egy frank királynak sem sikerült. Földi pályafutásának befejezése előtt a frank hagyományoknak megfelelően felosztotta négy részre a királyságot fiai között. Azonban halála után fiai és unokái folytatták a „családi hagyományt”, de ezúttal egymás életére törtek. Ahogy azt Tours-i Gergely is megjegyezte művének írásakor, „Káin volt az első, aki megölte testvérét, de nem ő volt az utolsó”.

A Klodvig halálától (Kr. u. 511) Kr. u. 719-ig (a Karolingok hatalomra jutásáig) a Meroving-dinasztia uralta az egyesített frank királyságokat. Ez alatt az úgynevezett Meroving időszak alatt a királyok párhuzamosan uralkodtak a négy részre osztott királyságban, ezt a rendszert patrimonialis királyságként nevezik. A Merovingok uralkodása alatt csak kétszer fordult elő, hogy egy uralkodó volt hatalmon: I. Clothar (558-561) és II. Clothar (613-629) uralkodása idején, amikor is a társuralkodók természetes vagy erőszakos halált haltak, és a legifjabb uralkodó egyedül uralta a királyságot.

Ahhoz, hogy végigkövethessük a Meroving-dinasztia uralkodása alatt létrejött hadszervezetet és annak hadászati és harcászati sajátosságait, vissza kell térnünk I. Klodvighoz. Kr. u. 481-ben, csupán 16 évesen került a trónra apja halála után és lett Tournai városának vezetője. Ebben az időben a frankokat még törzsfők, latinul regulik vezették, és Tournai, Cambrai, Köln és a régió egyéb városaiban és körül éltek. Tehát Klodvig is egy ilyen úgynevezett reguli lett és a cím mellett „megörökölte” apja hadicsapatát is, melynek létszáma nem lehetett több 4-500 főnél. Miután Kr. u. 486-ban elfoglalja Soissons-t Syagriustól, beleolvastotta hadseregébe a Syagrius által vezetett római egységeket is, valamint a területen letelepedett katonákat, laetiket is. Ezek között a laetik között nagy számban találunk lovas katonákat, mégpedig szarmatákat, taifalokat és alemannokat. Ez a három nép hosszú múltra tekint vissza a római hadsereg keretein belül, sőt az összes taifal és szarmata egység, amely valaha a római hadseregben szolgált, lo-

vassági egység volt. A laetiket nemcsak, hogy beolvastotta Klodvig a hadseregébe, hanem antrustiones-eké tette őket, ami a vazallus intézmény előfutára. A Klodvig által elfoglalt területen állomásozó római egységek is irányítása alá kerültek. A Nyugat-Római Birodalom bukása után sok gyalogos és lovassági egység tartotta meg szokásait, és szervezeti felépítésüket, valamint kiképzésüket továbbadták utódaiknak is. A Galliában állomásozó 70000 feljegyzett katona leszármazottai közül egészen biztosan 408 volt az, akik elődeik hagyományait tovább folytatták. Ugyanebből a 70000 főből 6000 fő lovas katona volt, így ők lehetnek a leghasznosabbak Klodvig számára. A Birodalom korábbi galliai szövetségesei közül a bayeux-i szászok, az armorica-i alánok és a Toulouse és a Földközi-tenger között lakó alán törzsek kerültek Meroving uralom alá. Klodvig hadseregének egy másik részét a római-gall főurak által biztosított fegyveres erők voltak. Példaként Aurelianus hozható fel, akire már Kr. u. 493-tól, mint szövetségesre számíthatott Klodvig, és az ő zászlója alatt vezette csapatát, amiért Melun városát kapta meg jutalmul. A Meroving hadsereg különböző egységekből való felépülése – tehát a regulik hadicsapatjai, a római-gall főurak fegyveres ereje, a római katonák leszármazottjai, akik megtartották apjuk katonai hagyományát, valamint Róma barbár szövetségesei – egy olyan tapasztalt katonákból álló hadsereget biztosított Klodvig számára, amely az év teljes egészében részt tudott venni egy-egy hadjáraton és nem kényszerítette haza a földeken szükséges munka. Az alánok, szarmaták, taifalok, valamint néhány frank és alemann lovassági egység bármikor felvette a versenyt például a vizigótok lovasságával. Az íjászok és dárdavető, akik elsősorban a római egységek leszármazottai, valamint saját frankjai soraiból származtak, megfelelő tüzerőt biztosítottak a csatatéren. Egy-egy ostrom alatt, amire Klodvig hadjáratai során gyakran sor került – ahogy az történt Párizs, Verdun, Avignon, Arles, Carcassone és Angoulême esetében is – valószínűleg ostromgépek és egyéb felszerelések is bevetésre kerültek. Összefoglalván a Meroving hadszervezet a galliai birodalmi hadsereg maradványaiból állt össze.

Klodvig halála után, az első összecsapásra, amelyben a Meroving királyok részt vettek apjuk halála után Kr. u. 515-ben került sor, amikor is dán fosztogatók támadták meg Gallia északi részét. A dánok fosztogató hadjárata sikeres volt és hatalmas zsákmánnyal tértek vissza hajóikra, egyedül királyuk, Chlochiliach és egy kisebb csapat maradt a szárazföldön. Tours-i Gergely

feljegyzéseiből tudjuk, hogy Theudebert, Theuderic fia, apja parancsát követve megtámadta őket, majd döntő vereséget mért rájuk egy tengeri csatában, megölvén a királyt magát is. Fontos megjegyezni, hogy a dánokat úgymond a saját közegükben, a tengeren érte a vereség. A feljegyzések ilyen módon jellemzik Theudebert csapatait:

„*Quod cum Theudorico nuntiatum fuisset, quod*

scilicet regio eius fuerit ab extraneis devastata, Theudobertum, filium suum, in illis partibus cum valido exercitu ac magno armorum apparatu direxit. Qui, interfectu rege, hostibus navali proelio superatis oppraemit omneque rapinam terrae restituit. „

(Tours-i Gergely Historia Ecclestica III, 3)

„Minthogy Theudericnek hírül vitték, hogy tudniillik vidékét idegenek feldúlták, fiát Theudobertet arra a területre irányította nagy hadsereggel, melyet erős fegyverzetel szerelt fel. Aki (Theudebert), (miután) a(z) ellenséges királyt megölte, az összes ellene törő ellenséges tengerészt legyőzte és az elfoglalt föld(ke)t megőrizte.”

Ezen forrás szerint Theudericnek, vagy fiának Theudebertnek megfelelő nagyságú hajóhad állt rendelkezésére és hozzá olyan legénység, ami fel tudta venni a harcot a tengeri harcokban jártas dánokkal. Ez az erős hadsereg – avagy valido exercito – cum ... magno armorum apparatu – tehát jól felszerelt volt. A frankok azonban eredetileg nem voltak tengerjáró népnek tekinthetőek, tehát nem tudták volna megfelelően felvenni a harcot a dánokkal. Erre példaként Klodvig 25 évvel korábbi, Párizs elleni ostromát hozhatjuk fel, amikor is nem rendelkezett megfelelő vízi haderővel és így nem tudta megakadályozni az ostromlott város vízzel való ellátását. Ebből arra következtethetünk, hogy Theudebert hadseregének egy része olyan nem frank nemzetiségű csapatokból állt, akik nagy számban rendelkeztek a tengeri hadviseléshez elengedhetetlen felszereléssel és gyakorlattal. Kr. u. 531-ben Theuderic a testvére I. Chlothar, Theudebert segítségével Thüringia ellen indított hadjáratot. A hadjárat ugyan sikeres volt, azonban egy érdekes momentum is történt a döntő csatában. Mivel a thüringiaiak tisztában voltak a frankok előrenyomulásával, így a későbbi csata helyszínén árkokat ástak, majd befedték azokat. A csata előtt 15 évvel a thüringiai király, Hermanfrid Theuderic mellett harcolt és így tisztában volt, hogy a frankok haderejének nagy része lovon fog harcolni. A frank lovasság így nem tudta

megfelelően alkalmazni erőfölényét, mivel a lovassági roham közben nem vették észre a csapdát és a lovakkal beleestek az árkokba. Végül Theuderic csapatai újra hadrendbe álltak és legyőzték a thüringiaiakat. Míg a lovas harcmódoruk legyőzhetetlennek tűnt a csatatéren, addig a Theuderic által vezetett frankok nagy hátránya az ostromoknál jelentkezett. Mivel azonban nem rendelkeztek ostromgépekkel, így legfeljebb csak az ostromlott városok falain mozgolódó ellenséget veszélyeztették távolsági fegyvereikkel, de magát a várost nem tudták bevenni. Erre a hiányosságra jó példa Vitry várának ostroma 532-ben, ahol is csak cselet vetve tudták kicsalogatni a falak oltalma közül a vár urát Mundericet és katonáit. Theuderic frankjainak eme hiányosságával szöges ellentétben állt testvéreinek Chlotharnak és Childebertnek, valamint fiának Theudebertnek a hadereje. Ez azért lehetett, ugyanis az általuk felállított hadseregek nagy része a rómaisodott gallokból állt, akik járatosabbak voltak az ostromok megvívásában. A legnagyobb ostrom által elért sikert Chlothar és Childebert könyvelhették el, amikor is Kr. u. 534-ben megostromolták Autun városát és ezzel meghódították Burgundia területét. Ezzel a sikerrel nemcsak földterületekhez és pénzhez, hanem még több olyan katonához jutottak, akik a római hadszervezetben szolgáltak. Ilyenek voltak a burgundiai főurak testőrségében szolgáló sportularii-k, valamint a megszerzett területen szolgáló milites-ek (a területen állomásozó római lovassági egységek utódai) is. A korszak hadszervezetével kapcsolatosan még sok kutatásra van szükség, de lényegében elmondható, hogy fő szerepet a római hadszervezetből visszamaradt szokások kaptak.

Clothar Kr. u. 561-ben bekövetkezett halála után a birodalmat egymás között felosztották fiai, név szerint I. Chilperich, I. Sigebert, Guntram és I. Charibert. Uralkodásukat és utódaik uralmát főleg belső viszályok jellemezték, azonban a Klodvig által felállított hadszervezet megmaradt, sőt erejét tekintve megnőtt és összetettebbé vált. Érdekes és fontos tény, hogy ekkor jelent meg a területi sorozás intézménye. Kr. u. 568-ban Sigebert megtámadta testvérét, Guntramot, amikor is a még Chlotarch által köztük felosztott várost, Arles-t teljesen magának követelte. Megparancsolta a clermont-i Firminus grófnak, hogy az arvenia-i gallokat vezesse a város ellen. Ez a parancs tekinthető az első olyan eseménynek, amikor egy adott területen élő népcsoportból katonákat soroztak be a hadseregbe. Klodvig unokáinak uralomdása alatt a Meroving hadszervezet sok

különálló, heterogén elemből tevődött össze. A birodalmi hadsereg utódai – militesek, laetikusok, szövetséges haderők és a régi római területeken állomásozó egységek – mellett jelen voltak a Rajna mellől származó pogány csapatok, a Gallia római részéből származó helyi csapatok, a főurak saját testőrségei, valamint a királyi testőrök – latinul a *pueri regis*.

A Meroving-dinasztia utolsó leszármazottainak uralkodása Kr. u. 638-ban, Dagobert halálával ért véget. A különböző sorozott egységek, az uralkodók és alattvalóik magánhaderejei, valamint a már meglévő gyalogos, lovas és ostromra alkalmas egységek sokfélesége, valamint ezeknek a szervezett szállítása és egymás közti kommunikációja mind annak a Meroving hadszervezetnek a továbbfejlődött változata, melynek alapjait I. Klodvig fektette le.

A Meroving hadszervezetet – melyre a Frank Birodalom hadszervezetének elődjeként tekinthetünk – Bernard S. Bachrach jellemezte talán a legjobban 1972-ben kiadott *Merovingian Military Organization 481 – 751* című tanulmányában. Cikkemnek ezt a részét az ő gondolataival zárnom le. „A Meroving hadsereg sokfajta emberből és népcsoportból épült fel, taktikája rugalmas, stratégiája változékony volt. Talán a legfontosabb tanulság, amit ebből a tanulmányból és a korábbi kutatások fényében levonhatunk, hogy a Meroving hadseregre legnagyobb hatással a Római Birodalom és intézményrendszere volt. Maguknak a frankoknak elhanyagolható részük volt a kialakulásában, ugyanis a népességnek és a harcoló alakulatoknak csak kis részét tették ki. A Merovingok hétköznapijait figyelembe véve, a hadsereg inkább volt római, mint germán.”

Ajánlott és hivatkozott irodalom

- Bernard S. Bachrach: *Merovingian Military Organization 481 – 751* University of Minnesota Press, 1972.
- The New Cambridge Medieval History Volume II c.700—c. 900, Edited by Rosamond McKitterick, Part I. 8 Raymond van Dam: *Merovingian Gaul and the Frankish Conquest*, Cambridge University Press, 2008.
- Bernard S. Bachrach: *The imperial roots of Merovingian military organization Military Aspects of Scandinavian Society in a European Perspective AD 1-1300*, 1997.

Középkori tudományok

A középkori, kora-újkorai európai csillagászat

Írta: Onozó Ervin

„A világegyetem, amelyben élünk, folyamatosan változik, azonban kevés dolog változik gyorsabban, mint a róla alkotott fogalmunk.”

/ Timothy Ferris /

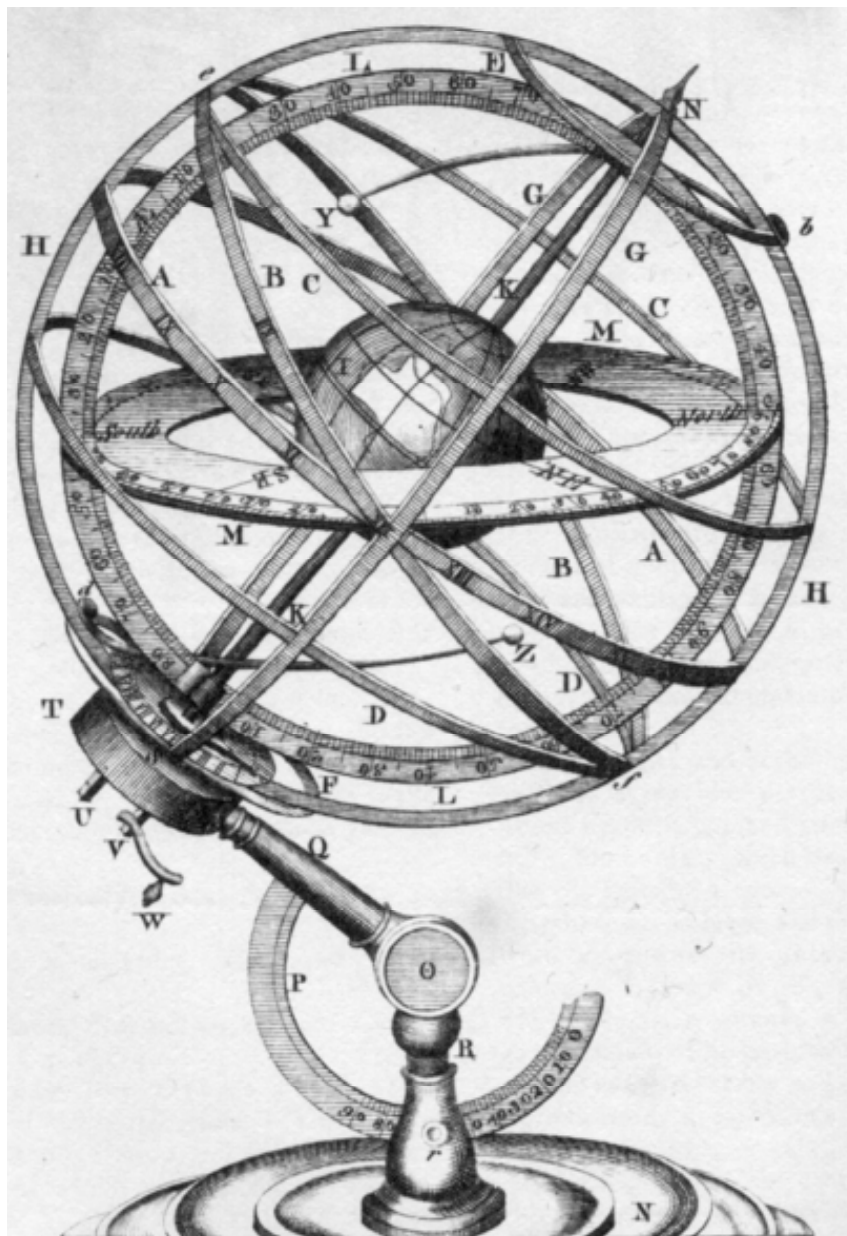
A csillagászat nem más, mint az égi jelenségek megfigyelése, az égitestek mozgásának dokumentálása és értelmezése, magyarázata. Ezt az emberiség meglehetősen régen elkezdte, első épített emlékeink a csillagászati megfigyelésekről körülbelül 5000 évesek. Ezek az időszámításunk előtt 3000 évvel épített Newgrange-i és Maeshowe-i sírkamrák, amelyek tájolása fejlett csillagászati megfigyeléseket igényelt. A csillagászat mai értelemben vett tudományos műveléséhez azonban elengedhetetlen az írásbeliség és a matematika. Ezen tudományok fejlettsége az ókorban érte el azt a szintet, hogy lehetővé tegyék a csillagászat tudományos művelését. Az első jelentős fennmaradt csillagászati eredmények az időszámításunk előtti évszázadokban tevékenykedő görög és babilóniai csillagászoktól származnak. A cikk terjedelmi korlátai miatt Európa csillagászat-történetére kell szorítkoznom, azonban fontosnak tartom megemlíteni, hogy a középkorban az arab, indiai és kínai csillagászok eredményei több tekintetben is elérték vagy meghaladták az európaiakét.

Ahhoz, hogy a középkori csillagászatról tudjunk beszélni, hogy lás-

suk miből indultak ki az akkori tudósok, szükséges beszélni egy keveset az ókori eredményekről. Az európai gondolkodásra nagy hatással voltak a görögök, akik sokféle elméletet dolgoztak ki a világ – és így az égen látható dolgok – működésére vonatkozóan. Megfigyelték a bolygók mozgását, mérték a csillagok pozícióját, felállítottak egy rendszert a csillagok fényességének meghatározására, amit a csillagászok a mai napig használnak¹. A legszélesebb körben elfogadott világképük szerint a Földet koncentrikus, szilárd, átlátszó gömbhéjak (szférák) veszik körül. Ezekre vannak rögzítve az égitestek és azok látszólagos elmozdulását e szférák Föld körüli forgása okozza. A belső szférákon található a Nap, a Hold és a bolygók, a legkülső szférán pedig a csillagok helyezkednek el tökéletesen mozdulatlanul. Az i. e. 3. évszázadban Apollóniosz észlelte, hogy az egyenletes sebességgel forgó szférákra rögzített bolygók elmélete nem magyarázza, hogy a bolygók miért mozognak időnként látszólag visszafelé a pályájukon. Megoldásként a bolygókat egy olyan körpályára helyezte, amelyeknek a középpontja körpályán kering a Föld körül². Az alapján, hogy a Nap különbö-

1. Ez az ún. magnitúdó skála. Egy égi objektum magnitúdójában mért fényessége a fény intenzitásának logaritmusával arányos pont úgy, mint az emberi szem, illetve az agy által érzékelt fényesség.

ző földrajzi területeken milyen magasan delel³ az év adott szakaszában, Eratoszthenész az i. e. 3. században meghatározta a Föld sugarát mindössze néhány százalékos hibával. Feltalálták a csillagok pozíciójának meghatározására a kvadránst, valamint a csillagászati számításokat segítő armillaris gömböt, amely szemléltetőeszközként is szolgált. Kisebb csillagkatalógust is létrehozta, amelynek adataiban több mint száz évvel később Hipparkhosz szisztematikus eltérést észlelt. Ebből kiszámította, hogy a csillagokat hordozó szférának a forgástengelye, kb. 36 000 évente körbefordul⁴. Emellett azt is megállapította, hogy a szférák nem lehetnek állandók, ugyanis a Szűz csillagkép legfényesebb csillaga jól mérhetően (2 fokkal) elmozdult a többihez képest. Szintén Hipparkhosz figyelte meg, hogy a Nap a háttércsillagokhoz képest nem állandó sebességgel mozog, vagyis ha a Nap körpályán kering is, annak a Föld nem lehet pontosan a középpontjában. A jelenségre Ptolemaiosz is felfigyelt, így az égi objektumok mozgásának leírásakor a körpálya középpontjaként nem is a Földet jelöli meg, hanem a Földet és az ekváns pontot összekötő szakasz felezőpontját. Az ekváns pont az a hely, ahonnan nézve az égitest szögsebessége állandó. A ptolemaioszi világkép így geometriailag valójában nem is volt geocentrikus, csak koncepcióban. Arisztarkhosz a napfogyatkozások, a holdfogyatkozások, valamint félholdkor a Hold és a Nap egymáshoz viszonyított pozíciója alapján kiszámította, hogy a Nap átmérője legalább hússzorosa a Holdénak és hatszorosa a Földénak. Ebből azt a következtetést vont le, hogy a Földnek kell a Nap körül keringenie, nem pedig fordítva, mint ahogy az addigi geocentrikus világképben szerepelt, hiszen semmi nem indokolja, hogy a nagyobb test keringjen egy kisebb körül. Később eredményeit más görög csillagászok pontosították, mégsem vált uralkodó nézetű a heliocentrikus világkép a geocentrikussal szemben. Mindehhez

Armillaris gömb: az égi objektumok mozgásának és helyzetének a modellezésére. Hipparkhosz feljegyzései szerint feltalálója Eratoszthenész (i.e. 276 –194). Használták őket oktatásra szemléltetőeszközként, valamint nagyobb méretű verzióikat, amelyeken a körgyűrűket osztásokkal látták el, hogy a szögek leolvashatóak legyenek, használták megfigyelésekre és mérésekre a gömbön keresztül nézve.

Forrás: Encyclopedia Britannica

hozzátartozott még Arisztotelész azon nézete is, amely az égi szférák állandóságát hirdette. Eszerint a meteorok, üstökösök, és a Tejút is csupán felsőlégköri jelenségek. Arisztotelész mindenre kiterjedő világképe az őselemekkel, a mozgások elméletével, a csillagászzal és minden mással együtt önmagában egy meglehetősen konzisz-

tens rendszert alkotott. Ezért volt nagyon nehéz bármely elemét külön-külön megtámadni konkurens elmélettel – még akkor is, ha az pontosabban, logikusabban írt le egy adott jelenséget – mert alternatív magyarázat hiányában az felborította volna az arisztotelészi világkép többi elemét is.

2. Az elkövetkező évszázadok során, ahogy egyre pontosabbak lettek a megfigyelések, egyre több segédkör bevezetésére volt szükség a bolygók mozgásának a megfelelő pontosságú leírásához.
3. vagyis az égen leírt napi pályájának legmagasabb pontja milyen szögtávolságra van a horizonttól
4. Newton óta tudjuk, hogy a jelenséget a Föld forgástengelyének 26 000 éves precessziója okozza, amelynek során a Föld forgástengelye egy 23,5°-os félnyílásszögű kúppaláston körbefordul.

A kvadráns, amelyet már Hipparkhosz is használt megfigyelései során az i. e. 2. században, tulajdonképpen nem más, mint egy szögmérő, amelynek szárain átnézve (az egyik rögzített, a másik mozgatható) viszonylag pontosan lehetséges meghatározni égi objektumok egymástól mért szögtávolságát. A képen látható kvadránsba balról belenézve például a horizonttól mért távolságát olvashatjuk le egy magasan járó csillagnak (a mozgatható szár állása alapján a csillag kb. 60° magasságban van a horizonthoz képest).

A középkor folyamán Európában a keresztény vallás, illetve az egyház meghatározó szereppel bírt a világgép kialakításában. A Biblia akkori értelmezése szerint elképzelhetetlen volt, hogy ne a Föld legyen a világ közepe. Ennek megfelelően a középkorban az egyetemeken is a geocentrikus világgépet tanították. A 14. században Nicolas Oresmus felvetette, hogy semmi nem indokolja, hogy a Föld legyen mozdulatlan, míg az égen minden más mozog, tehát logikusan a Földnek is mozognia kellene. Ezután azonban gyorsan hozzáfűzte – nehogy nevetség tárgyává váljon korának tudósai között vagy összeütközésbe kerüljön az egyházzal –, hogy természetesen nem hiszi azt, hogy tényleg a Föld mozog, hiszen az Úr úgy teremtette meg, hogy ne mozogjon. A 15. században Nicolaus Cusanus a csillagászatot filozófiai úton megközelítve arra a megállapításra jutott, hogy a Föld nem lehet a világegyetem középpontja. A Föld nem kiváltságos semmilyen szempontból, semmi nem rögzíti a tengelyét, így logikusabb azt állítani, hogy a Föld forog saját tengelye körül, nem pedig az egész univer-

zum körülötte. Cusanus azt is állította, hogy az égitestek nem tökéletesen gömb alakúak és pályájuk sem lehet tökéletes kör. Egyébként sok mindennel foglalkozott, így például arról is írt egy könyvet, hogy a keresztény, a zsidó és az iszlám vallás nem is különbözik egymástól annyira, leszámítva természetesen, hogy a keresztény vallás a másik kettőnél sokkal pontosabb. Vallási témájú munkái révén jó kapcsolatot ápolt az egyházzal, ezért heliocentrikus nézetei nem is okoztak konfliktust.

A 16. század elején Nikolausz Kopernikusz (1473–1543) tette az első igazán érdemleges próbálkozást a Naprendszer heliocentrikus leírására Arisztarkhosz munkásságának megismerését követően. Könyvének előszava – amelyet a kiadásért közvetlenül felelős pap írt – azzal kezdődik, hogy kiemeli, a heliocentrikus világgép pusztán egy érdekes matematikai modell a csillagászok számára, semmiképpen nem a valóság, ezzel ügyesen elhárítva az egyház figyelmét. A könyvet halála évében adták ki alacsony példányszámban, ráadásul nem is vált túlzottan népszerűvé. Kopernikusz ugyanis ragaszkodott a körpályákhoz a bolygómozgás leírásakor, így a heliocentrikus modell bonyolultabb lett – több segédkör használatával is pontatlanabban írta le a bolygók mozgását – mint az addig használt ptolemaioszi geocentrikus rendszer.

Giordano Bruno (1548–1600) szintén heliocentrikus világgépet vallott, és azt is állította, hogy a csillagok is ugyanolyanok, mint a Nap, csak sokkal távolabb vannak és bolygók is keringhetnek körülötük. Ezért és tucatnyi más eretnek kinyilatkoztatásáért az inkvizíció 1600-ban elevenen elégette. Például ilyenek ügyek voltak, hogy Szűz Mária nem volt szűz, Jézus nem Isten fia, csak egy nagyhatalmú varázsló, aki mágikus trükkjeivel az embereket becsapta, amiért valójában felakasztották, nem is keresztre feszítették. A fantáziája tehát kellőképpen élénk volt, bűnlajstroma meg olyan hosszú, hogy a hét évig tartó per során le kellett szűkíteni egy 8 pontból álló listára az eljárás egyszerűsítése érdekében. Tulajdonképpen Bruno volt az

egyetlen, akit valaha – még ha csak részben is – heliocentrikus nézetei miatt ítéltek halálra az inkvizíció, a legtöbb perbe fogott gondolkodó ugyanis belátta, hogy a mágiahalálnál jelentősen jobb opció, ha visszavonják tanait, ez pedig az inkvizíciónak is éppen elég volt.

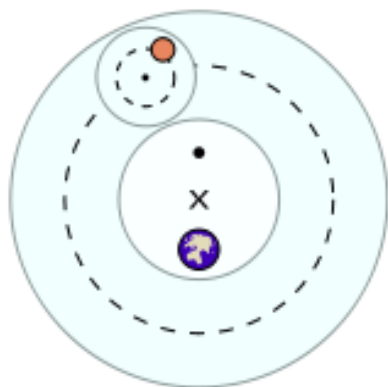
Tycho Brahe (1546–1601) nemesi származású dán csillagász egyebek mellett arra használta vagyona, hogy egy kiemelkedő pontosságú, hat méter átmérőjű kvadránst építsen. Ez lehetővé tette számára égi objektumok, így bolygók pozíciójának ívperces pontosságú mérését, aminek később igen nagy jelentősége lett. 1572-ben megfigyelte egy új, rendkívül fényes csillag feltűnését az égen, vagyis egy szupernóva-robbanást⁵. Ennek látszólagos fényessége messze megha-

Az asztrolábium (csillagóra) egy olyan eszköz, mely bizonyos csillagászati számítások gyors elvégzését teszi lehetővé analóg illetve grafikus úton. Az első asztrolábiumok megjelenése az i. sz. 1. századra tehető, de a megalkotásához szükséges matematikai háttér már az i. e. 3. században rendelkezésre állt Hipparkhosz és Apollóniosz jóvoltából.

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Jean_Fusoris_planispheric_astrolabe_in_Putnam_Gallery,_2009-11-24.jpg
Wikimedia Commons

ladta az égen látható legfényesebb csillagokét, és megközelítette a Vénuszét. Erről írt is egy könyvet, amiben kerek-perec leírja, hogy az égi szféra változatlanágát való addigi elméletek egyértelműen helytelenek. 1577-ben megfigyelt egy üstökös, és méréseit más, földrajzilag tőle távoli csillagászokéval összevetve megállapította, hogy az üstökösnek sokkal messzebb kell lennie a Földtől, mint a Hold. Ez teljesen ellent mond Arisztotelész elméletének, miszerint az üstökös csak egy légköri jelenség, és további megerősítést jelent Tycho korábbi művének, mely szerint az égi szférák nem változhatnak. Megfigyeléseinek megfelelően kidolgozta a geo-heliocentrikus világképet, amely szerint a Föld mozdulatlan, körülötte kering a Nap és a Hold, a bolygók pedig a Nap körül. Így elmélete nem mond ellent sem az égi objektumok mozgására vonatkozó megfigyeléseknek, sem a Szentírásnak. Az egyháznak ez sem nyerte el egy

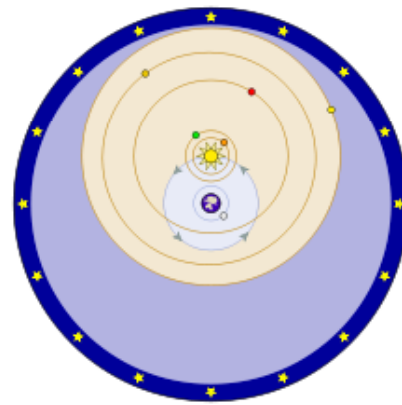

A ptolemaioszi világkép szerint az égitestek a kisebbik szaggatott vonallal jelzett körön (epiciklus) keringtek, amelynek középpontja a nagyobbik szaggatott vonallal jelzett körön (deferens) keringett. A deferens középpontja (X) félúton van a Föld és az ekvans pont (fekete pötty) között.

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Ptolemaic_elements.svg
Wikimedia Commons

csapásra a tetszését, legalábbis addig nem, amíg a geocentrikus modell kicsit is tartható volt.

Nagy fordulatot hozott, amikor Galileo Galilei (1564-1642) elsőként a csillagok felé fordította távcsövét, amelyet egy holland lencsekészítő leírása alapján készített. Galilei gyakorlatilag mindent megnézett az égen, amit csak lehetett: felfedezte a Jupiter négy legnagyobb holdját, a Szaturnusz gyűrűit, olyan csillagokat, amik szabad szemmel nem láthatók, észlelt napfoltokat, valamint hogy a Vénusz ugyanúgy fázisokat mutat, mint a Hold. A Hold távcsöves megfigyelése alapján rájött, hogy annak felszíne nem sima, hanem hegyekkel és kráterekkel szabdalta. Megfigyelte, hogy a Tejút szabad szemmel egyenletesnek tűnő köde távcsöben apró, halvány csillagok sokaságára bomlik. Mindezek pontról pontra semmisítik meg az arisztotelészi elméleteket és a geocentrikus világképet. Természetesen felfedezéseit és következtetéseit – így a heliocentrikus világképre vonatkozó elképzeléseit is – leírta és kiadta. Nézetei folytán sok emberrel keveredett vitába, és mivel meglehetősen agresszíven védelmezte igazát, sok ellenséget szerzett egyházi és világi körökben egyaránt. A heliocentrikus világkép körüli viták kiéleződtek, aminek a következményeként 1616-ban az inkvizíció tiltólistára helyezte Kopernikusz művét, betiltotta a heliocentrikus világképet, mint a valóság leírását (vagyis matematikai modellként továbbra is használható volt), valamint elmarasztalta Galileit. Ő ekkor még jó kapcsolatot ápolt az akkori pápával és egyéb egyházi méltóságokkal, azonban 1632-ben kiadott könyvével magára haragította addigi támogatóit is. Galilei a pápa kérésére írta meg *Dialogo*⁶ című művét, amelyben a geocentrikus és a heliocentrikus világképet, valamint azok ellen és azok mellett szóló érveket kellett volna bemutatnia állásfoglalás nél-

Tycho Brahe geo-heliocentrikus világképe, miszerint a Nap és a Hold a Föld körül keringenek, minden más a Nap körül.

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Tychonian_system.svg
Wikimedia Commons

kül, továbbá a könyvnek tartalmaznia kellett a pápa ezirányú nézeteit. Galilei azonban a heliocentrikus világkép javára érvelt, ráadásul a pápa nézeteit, amelyek a geocentrikus világképet támogatták, a könyvében szereplő Simplicio (olaszul=együgyű) nevű, látványosan buta karakter szájába adta. Noha Galilei a könyve előszavában leírja, hogy szereplőjét Szicíliai Simplicius, egy neves arisztotelészi filozófus után nevezte el, a pápát meggyőzték Galilei ellenségei, hogy könyvével kigúnyolja őt. Galileit az inkvizíció elé idézték és a per végeredményeként visszavonatták vele tanait, tiltólistára helyezték a *Dialogo*-t, megtiltották, hogy bármit írjon és kiadjon a jövőben, valamint élete hátralévő részére házi őrizetre ítélték. Gyakorlatilag Galilei boldogan élt és alkotott élete hátralévő részében egyházi nyugdíjából, amit 1630-ban ígért neki a pápa, és folyósítását haláláig nem szüntették be.

Galilei kortársa, Johannes Kepler (1571–1630) fiatal csillagászként együtt dolgozott Tychoval, aki rendelkezésére bocsájtotta méréseit. Tycho többek között a Mars pozícióját is rendkívül sok alkalom-

5. A szupernóva-robbanás – röviden szupernóva – kiváltó oka alapján alapvetően kétféle lehet. Az egyik esetben egy nagytömegű csillag magja roppan össze élete végén, amikor kifogy a fúziós üzemanyagból. Ennek során temérdek energia szabadul fel és a csillag külső héjai lerobbannak a csillag magjának maradványáról. A másik típusú szupernóva egy szoros kettős rendszerben történik, melynek egyik tagja egy fehér törpecsillag (egy kisebb tömegű csillag forró, összetöppörödött magja, amely elvesztette külső héjait és fúziós energiatermelés már nem zajlik benne). A fehér törpe anyagot gyűjt be társcsillagától és egy kritikus tömeget elérve felrobban. A Tycho és Kepler által megfigyelt szupernóva is az utóbbi típusba sorolható. Ezek a szupernóvák sokmilliárdszor fényesebbek a csillag eredeti fényességénél, azonban a felrobbanó csillag az esemény előtt meglehetősen halvány, szabad szemmel nem látható ilyen távolságból, ezért a szupernóva egy teljesen új csillag feltűnését jelentette az akkori megfigyelők számára.
6. teljes címén „Dialogo: sopra i due massimi sistemi del mondo tolemaico, e copernicano”, vagyis „Párbeszédek: a két legnagyobb világrendszerrel, a ptolemaiosziról és a kopernikusziról”

mal és nagy pontossággal mérte ki. Ezek az adatok – valamint a tény, hogy a Mars a többi bolygóhoz képest eléggé elnyúlt ellipszispályán kering – lehetetlenné tették Kepler számára, hogy újabb és újabb segédkörökkel kielégítő pontossággal írja le a Mars mozgását. Így végül kénytelen volt előállni az azal az elmélettel, hogy a bolygók ellipszis pályán keringenek, nem pedig körpályán. Magának Keplernek sem tetszett ez az ötlet, hiszen a kör sokkal szebb dolog, mint az ellipszis, és hihetetlenül furcsa dolog, hogy ilyen tökéletlen pályán keringjenek a bolygók. Évekig nem is publikálta elméletét, csak amikor már teljesen megbizonyosodott helyességéről. Az 1600-as évek elején tehát végre sikeresen megállapították, hogy mi és hogyan mozog, a miértekre azonban csak több mint 50 évvel később Newton adott választ a tömegvonzással és a newtoni dinamika törvényeivel.

Tycho Brahe csillagvizsgálójának, az Uraniborgnak a fő mérőeszköze, egy több méter sugarú kvadráns.

Forrás: Tycho Brahe: *Astronomiae instauratae mechanica* (1598)

A csillagászatnak hatalmas volt a jelentősége a tengeri hajózásban. Amikor a hajó távol volt minden szárazföldtől, kizárólag a csillagászat kínált megbízható módszert a hely meghatározására. A földrajzi szélességet egyszerűen meg lehet határozni abból, hogy egyetlen ismert csillag milyen magasan delez az év egy adott napján, azonban a hosszúság meghatározásához ismerni kellett a pontos időt is. Galilei idejében nem állt rendelkezésre olyan óra, amely egy billegő hajón is működött volna, még a szárazföldi órák is kb. napi tizenöt perces hibával működtek. Ennek megfelelően pontatlan becslésekre hagyatkoztak a földrajzi hosszúság meghatározása során, aminek következtében sok hajó futott zátonyra és veszett oda rakományával és legénységével együtt. Ez a földrajzi hosszúság meghatározását korának legfontosabb tudományos problémájává tette. Olyannyira, hogy II. Fülöp 1567-ben díjat tűzött ki a probléma megoldójának, amit III. Fülöp megemelt, később a hollandok is hozzájárultak a díj újabb megemeléséhez. Az 1666-ban alapított Francia Tudományos Akadémiának is egyik elsődleges feladata volt a földrajzi hosszúság

meghatározásának megoldása, továbbá a britek is létrehoztak egy tudományos testületet ugyanerre a célra. A nagy jutalom reményében korának minden nagy tudósa, így Galilei is dolgozott a probléma megoldásán. Az ingák mozgásának vizsgálata révén rájött, hogy azok időmérésre is alkalmasak lehetnek. El is kezdte egy ingaóra megalkotását, azonban nem tudta befejezni halála előtt. Felvetette továbbá annak a lehetőségét, hogy a Jupiter holdjainak rendszeres fedéseit⁷ használják az idő pontos meghatározására. Azokat viszont egy mozgó, billegő hajóról nagyon nehezen lehet megfigyelni. Ennek a problémának megoldására többféle módszert is próbáltak kidolgozni a kor tudósai és maga Galilei, azonban egyik sem vezetett sikerre. Mindazonáltal a későbbiekben szárazföldön sikeresen használták a módszert a pontos idő meghatározására.

Christiaan Huygens (1629-1695) 1657-ben találta fel az addigi óráknál sokszor pontosabb ingaórát, amelynek napi pontatlansága csupán kb. tizenöt másodperc volt. A Jupiter nagy holdjai közül az Ió kering legközelebb a Jupiter-

hez, így ez a hold produkál legnagyobb gyakorisággal⁸ fedéseket anyabolygóival, ezzel lehetőséget kínál az órák rendszeres beállítására. Olaf Römer (1644-1710) dán csillagász – Cassinival együttműködve – 1676-ban az Ió fedési időpontjainak fél évente bekövetkező periodikus „késését” illetve „sietését” figyelte meg. Ebből arra következtetett, hogy a fény sebessége véges, és az idő, amíg a Jupitertől eljut a Földre, több perces eltérést mutat attól függően, hogy a Föld éppen a Jupiterhez közelebbi, vagy attól távolabbi oldalán tartózkodik a Napnak. Römer maga nem számolta ki a fény sebességét, de adatai alapján később Huygens 212 ezer km/s értéket kapott, amelynek relatív eltérése a valós értékhez⁹ képest 29%. Egyébként már az ókori görög gondolkodók között is voltak, akik úgy gondolták, hogy a fény sebessége nem végtelen, csak nagyon nagy, azonban ezt nem tudták kísérleti eredményekkel alátámasztani. Így Römer felfedezéséig ebben a tekintetben is Arisztotelész nézete uralkodott, miszerint a fény terjedéséhez nem szükséges idő. Érdekességképpen a hang sebességét csak több mint 30 évvel később, 1709-ben mérték meg annak ellenére, hogy a hangsebességet sohasem tartották végtelenné. Huygens ingaórája egyébként tengeren még mindig használhatatlan volt, csak 1773-ban találtak fel olyan órát, amely tengeren is megfelelően pontosan működött, azonban az túl drága volt, így sokáig nem terjedt el. Helyette azt figyelték a navigátorok, hogy a Hold az égen haladva mikor takar el bizonyos csillagokat, majd az adott csillagra vonatkozó előre kiszámított időpontot kiolvasták a greenwichi Királyi Csillagvizsgáló által kiadott tengerészeti almanachból. Ez vezetett a greenwichi középidejű nemzetközi standardként történő elfogadásához.

Charles Messier (1730-1817) francia csillagász megfigyelései során elsősorban üstökösökre vadászott, de feljegyezte más, nem pontszerű égi objektumnak a pozícióját is. Így jött létre a Messier katalógus. Ezt a mai amatőr csillagászok is

7. vagyis amikor a hold eltűnik a Jupiter korongja mögött, vagy éppen előtűnik onnan
 8. Az Ió keringési ideje 1.77 nap.
 9. 299 792 458 m/s

Galilei távcsővel. Forrás: HULTON ARCHIVE / GETTY IMAGES

előszeretettel használják, ugyanis viszonylag kicsi távcsövekkel is megfigyelhetőek az ún. Messier-objektumok, amelyek között vannak csillagködök, nyílthalmazok, gömbhalmazok és távoli galaxisok is. Megfelelő időjárási viszonyok mellett tavasszal egyetlen éjszaka alatt mind a százötven objektum végigészlelhető. Ez az amatőr-csillagászok kedvelt szórakozása, az ún. Messier-maraton. William Herschel (1738-1822) Messierrel egy időben elkészítette saját katalógusát a nem pontszerű égi objektumokról. Herschelnek azonban sokkal jobb távcsövek álltak rendelkezésére, így az ő katalógusa 2400 objektumot tartalmazott az északi égen, amit később fia, John a déli féltékre utazva további több mint 2000 olyan objektummal egészített ki, amelyek csak erről a féltékről láthatóak.

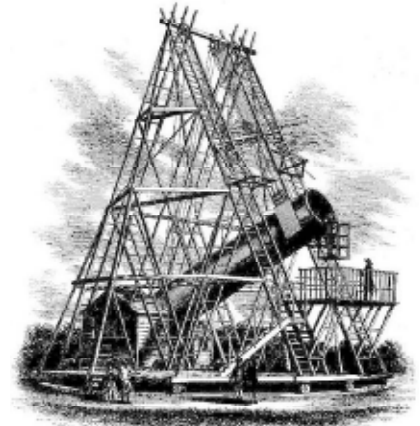
Ezzel a megfigyelő csillagászat nagy felfedezéseinek első hulláma le is zárult. Az elkövetkező másfél évszázadban elsősorban a csillagászat kapcsolatos elméleti ismereteink fejlődtek robbanásszerűen. A spektroszkópia tudományának létrejöttével és William Huggins (1824-1910) megfigyelései révén megismertük a csillagok és más égitestek kémiai összetételét. Albert Einstein 1916-ban publikált általános relativitáselmélete átforgalmazta az elképzeléseinket a téridőről. 1926-ban Edwin Hubble kidolgozta elméletét a táguló világegyetemről. 1948-ban George Gamov összhangban Hubble elméletével kidolgozta az ősrobbanás, vagyis a Big Bang elméletét, valamint meg-

jósolta, hogy léteznie kell a kozmikus mikrohullámú háttérsugárzásnak. 1965-ben Penzias és Wilson azt sikeresen fel is fedezte, pedig nem is keresték és nem is tudták, hogy mit találtak, Nobel-díjat mégis ők kaptak érte, nem Gamov. A részecskefizikai kutatások révén megismertük az univerzum építőköveit, azok kölcsönhatásait, így a csillagok energiatermelését és számos csillagászati jelenség fizikai hátterét. A 20. század második felében az űrtávcsöveknek, a teljes elektromágneses spektrumot lefedő érzékelőknek, az adaptív

Felhasznált irodalom:

http://astro.u-szeged.hu/oktatas/csillagaszat/1_Csillagaszattortenet/csillagaszattortenet.htm
http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_astronomy
http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_longitude
<http://en.wikipedia.org/wiki/Heliocentrism>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Geocentrism>
http://en.wikipedia.org/wiki/Deferent_and_epicycle
http://en.wikipedia.org/wiki/Apollonius_of_Perga
<http://en.wikipedia.org/wiki/Hipparchos>
http://en.wikipedia.org/wiki/Aristarchus_of_Samos
<http://en.wikipedia.org/wiki/Eratosthenes>
http://en.wikipedia.org/wiki/Claudius_Ptolemy
http://en.wikipedia.org/wiki/Tycho_Brahe
http://en.wikipedia.org/wiki/Galileo_Galilei
http://hu.wikipedia.org/wiki/Galileo_Galilei
http://en.wikipedia.org/wiki/Johannes_Kepler
http://en.wikipedia.org/wiki/Nicolaus_Copernicus
http://en.wikipedia.org/wiki/Giordano_Bruno
http://en.wikipedia.org/wiki/William_Herschel
http://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Messier
http://en.wikipedia.org/wiki/Albert_Einstein
<http://en.wikipedia.org/wiki/Astrolabe>
[http://en.wikipedia.org/wiki/Quadrant_\(instrument\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Quadrant_(instrument))
http://en.wikipedia.org/wiki/Armillary_sphere

optikai rendszereknek köszönhetően a csillagászati műszerek ismét olyan ugrásszerű fejlődésen estek át, mint mikor Galilei először az ég felé fordította távcsövét. Ezzel olyan információáradat zúdult a jelen csillagászaik nyakába, hogy az elkövetkező korok tudósainak is lesz még mit elemezniük...

William Herschel 12 méter hosszú tükrös távcsöve, a főtükör átmérője 1,26 m. Méreténél fogva a távcső kezelése meglehetősen körülményes volt, ezért Herschel többnyire kb. feleekora távcsöveit használta megfigyeléseihez.

Forrás: Scanned from *Leisure Hour*, Nov 2, 1867, page 729

Ki-kicsoda?:

A Kardlap nevében Schunder László kérdezősködött:

Név: Matt Galas
Születési idő: 1963 Május
Nemzetiség: USA
Kedvenc fegyver: Hosszúkard
Kedvenc technika: Ochs a felső ütés ellen
Kedvenc időszak: Középkor

A nagy nemzetközi HEMA rendezvények állandó résztvevője egy elegáns úriember, aki lenyűgöző kifinomultsággal forgatja a kardot. Ő Mat Galas, a HEMAC egyik alapító tagja, a kiváló kutató és – jó értelemben vett – megszállottja harcművészetünknek. Vele készített interjút a Kardlap.

Kardlap: Sokan ismernek a külföldi rendezvényekről, de kevesebben tudják rólad, hogy tiszteletbeli tagként tagja vagy az Ars Ensisnek. Bemutatkoznál kérlek? Ki vagy te, amikor nem a HEMA-val foglalkozol?

MG: Ügyvéd vagyok, és a NATO-nak dolgozom. A legtöbb ember nem gondolja, hogy az ügyvédek bármi fizikai elfoglaltságot végeznek, így az amikor megtudják, hogy kardvívó vagyok, rendszeresen meglepődnek.

KL: Amikor te elkezdted ezzel foglalkozni, akkor a HEMA nemhogy, mint harcművészet nem volt elismerve, de még csak a létéről sem tudtak sokan. Te hogyan kerültél kapcsolatba ezzel a korszakkal?

MG: Amikor 17 éves voltam, ol-

vastam egy könyvet a fegyverekről és páncélokról. Ez egy komplett sorozat volt, “vívókönyv” ami a különböző középkori fegyverek használatáról szólt. Írtam egy levelet a hadtörténeti múzeum kurátorának, aki nagyon kedvesen válaszolva leírta, amit tudott. Eztán elmentem a könyvtárba, ahol kutatásokat végeztem a középkori vívókönyvekről. Így találkoztam Martin Wierschin Sigmund Ringeck traszkripciójával. Ez indított el 1981 – ben. Később az egyetemen németül tanultam, így el tudtam olvasni a könyveket. A többi már történelem! Ekkor csak néhányan dolgoztunk a HEMA kutatásokon, és nem ismertük egymást. Igazából az internetnek köszönhetjük, a modern HEMA – közösség létrejöttét a korai 1990-es években.

KL: Kitől tanulsz? Van kivel gyakorolnod?

MG: Az edzőpartnerem egy a magyar különleges egységektől a NATO-ban dolgozó katona. Van rajta kívül jó néhány barátom, akikkel rendszeresen edzek – Scott Brown (Schwert am Schwert, USA) és Alwin Goethals (SWARTA, Belgium). A legfontosabb, hogy elolvassok minden kódexet, ami a kezembe kerül.

KL: Melyik a kedvenced a számos mozgásrendszer közül, amit

űzöl? Van egyáltalán ilyen, “kiemelt” irányzat?

MG: Leginkább a német hosszúkardot és a messert gyakorlom (Lichtanauer iskolájából) Szintén gyakorlom az I.33 szerinti kardbucklert. Emellett a Spanyol/Portugál hosszúkardra is jut időm (Montante) és egy picit az olasz tradíciókra.

KL: Milyen terveid vannak még? Számíthatunk tőled valami újdonságra, vagy inkább a jelenlegi területeiden fogsz elmélyedni?

MG: Jelenleg a régi francia, belga és holland vívócéhek történetét kutatom. Elsősorban a tornaszabályaik érdekelnek, hosszúkarddal és rapírral. A rendeleteik, szabályaik jó rálátást biztosítanak számunkra, hogy miként gyakorolták a vívást a középkorban és a reneszánsz alatt. Emellett nagyon fókuszálok a HEMA egyre növekvő versenyzésére. Hiszem, hogy ahhoz, hogy egy élő művészet legyen, a vívóknak képesnek kell lennie alkalmaznia a technikákat nyomás alatt. A tornák kínálják a legjobb módját annak, hogy a magas szintű vívók, akik képesek a gyakorlatba is átültetni a technikákat, fejleszteni tudják képességeiket.

KL: Köszönjük szépen!

MG: Én köszönöm

Emlékek és barátságok

Írta: Sir B S

„Jelen történet a ránk maradt valós vagy vélt tényekre alapul, ám bizonyos részei a szerző saját elképzelését tükrözi.”

A lenyugvó nap utolsó sugarai beásítva az ablakon még éppen aranyszínűvé tudták festeni az asztalra boruló férfi őszes tincseit. Ám pillanatokkal később csak a valóság maradt; a fény eltűntével a helyiségre újra a komor ridegség hullott vissza.

A magányos alak lassan felemelte fejét, majd rövid habozás után az ablakhoz sétált. Figyelte a távolban magasodó dombok megadását, amint beletörődnek a közelgő éjszaka hozta egyhangúságba. Még mindig a tájat búvólve tekintetével, elharsogott egy mondatot. Néhány perc múlva kinyílt mögötte az ajtó, aztán lusta lépések zaja töltötte be a szobát, és az ajtó újra becsukódott. Nem nézett hátra, de tudta, hogy kérése meghallgattatott.

Otthagya gondolatainak örhélyét visszarogyott az asztalhoz, ahol immáron pergamen és tinta várta, egy súlyosnak tűnő nyitott könyv mellett. Mélyet sóhajtvá bevett mozdulattal megigazította hátul összefogott haját, kezébe vette a tollat és írni kezdett:

Drága, drága barátom. Eljött hát az ideje, hogy igazat szóljon az emlékezetről.

Minden csendes és hűvös volt azon a napon, amelyen a városba érkeztem. Nem hittem volna, hogy egy ilyen nyüzsgő, emberek lakta hely képes a sír csendjével azonosulni. Ahogy haladtam egyre beljebb és beljebb, az ódon viskókat tekintélyt parancsoló épületek váltották fel, és az utca népe is ébredezni látszott.

A nap még nem hágott fel az égre, s én mégis tudtam, hogy jó helyen járok. A város szívében már eltűntetetlen nyomára leltem a Vásárnak. Bár minden ház és utca némaságba burkolózott, áruló jeleit hirdelve szinte kérkedett e hely az előző nap, s éjjel itt lezajlott történésekkel. Oly mulatozás, és zajos világi élet romjain vezetett keresztül utam, hogy bizvást mondom, irigység fogta el szívem, amiért csupán egy napra érkeztiünk.

Úti célomhoz közelítve egyre izgatottabbá váltam. Az esemény, amelyre bebocsájtást nyerhetek,

úgy mondják halandó emberek számára nem való. Megrendezése mindig egybeesik a Vásárral, ám azzal ellentétben ezt nem a komédiázás és a csürhe szórakoztatása jellemezte. Nem. Ez maga volt a művészet. Korunk vívó tudományának legrangosabb manifesztációja. A nagymesterek viadala. A Marxbrüder-ek legkiválóbb vívóinak küzdelme, mely a végső győztest feljogosítja a Kapitányi cím viselésére, s egyúttal a kontinensünk szerte ismert legkiemelkedőbb testvériség vezetésére.

A roppant vívóépület elé érve, kíséretemmel mit sem törődve szélesebben hágtam keresztül az ajtók sokaságán, s az azokat őrző fegyveres testvéreken, kik számlátomást nem szívlelték ittlétemet, ám meghívó levelünk – ha nehézségek árán is – végül minden ajtót megnyitott előttünk. Az utolsó akadályon is túljutva, kiérve az épület által közrezárt udvarra valósággal berobbantam a küzdőteret övező tömegbe. Tekintetemmel mohón faltam az elem táruló világot. Százak, sőt

talán ezek lehettek körülöttem, mind kivétel nélkül a középpontban zajló eseményeket fürkésztek. Átfürtam magamat az emberekből álló falon, egészen az első sorig, s a lélegzetem is bennszakadt attól, amit láttam. Két férfi szinte táncolt egymás körül a nézők gyűrűjében, paratschwert-jük szüntelen mozgásban, tekintetükkel egymást követték.

Figyelmem azonnal megragadt egyikükön, ki szemlátomást jóval idősebb volt ellenfelénél. Magas, vállas ember volt, ezüstösen fakó haja tarkójánál volt összefogva, széles arcán tükröződött mily mértékben összpontosít, kizárva elméjéből mindent.

Útitársam csak ekkor ért mellém, vállamra téve tenyerét ő is elmélyült a küzdelem szépségeiben. Oly gyorsan villantak a kardok, hogy jóformán minden ütést késve fogtam fel. Kívülről nézve elegáns táncnak hatott e párbaj, de minden kétséget kizáróan felfoghatatlan tudás és tapasztalat csapott össze. Támadások, védek, s technikák oly bonyolult sora követte egymást, mely a jelenlevőket egyöntetűen döbbenetre készítette.

Az udvaron hirtelen végigsöpört a csend bénító szele. Az idősebb vívó egy bámulatos állásváltással kombinált keresztütéssel meglepte ellenfelét, aki a csapás erejétől megszedülve a küzdőteret szegélyező korlátnak tántorodott. A párharc véget ért, a több száz testvérből mintha egyszerre tört volna ki az üdvörlégzés. Lenyűgözött az őszes nagymester higgadsága, s mindaz, amit neki köszönhetően az elmúlt percekben megtudtam a vívás tudományáról. Bár mindössze hat esztendő voltam, éreztem, hogy pecsétet nyomott a sorsomra e hajnal. Életem csak úgy lehet teljes, ha e csodás művészetnek s relikviái felkutatásának szentelhetem.

- Anthon!...Anthon! Barátom, enged meg, hogy bemutassak neked valakit...

Felfordult velem a világ, pártfogóm, Nürnberg örgrófja, ki magával hozott a díjvívásra oly könnyedséggel lépett oda a győztes mesterhez, mintha csak a kocsmasöntéséhez igyekezne. Bátorítóan mosolyogva felém intett, jelezvén, hogy kövessem példáját.

Ím így ismertem meg későbbi barátom, s mentorom Antonius Rastot, a

Szent Márk testvérek nagymesterét, ki még ugyanezen nap, pirkadat előtt kiérdekelte a Marxbrüder-ek Kapitányi tisztségét...

Felnézett jegyzeteiből. Lassú mozdulatokkal megmasszírozta elgémberedett nyakát, majd fáradt szemét résre szűkítve átfutotta a leírtakat. Szíve azt súgta, ez ideális előszóként szolgál majd barátja befejezetlen könyvébe.

Záracsörömpölés nyílt bele a koraesti nyugalomba. Katonák léptek oda a széken ülő férfihez, vállon ragadták, és felállítva a falhoz nyomták. Hátratekert csuklójára bilincs kattant, ám a megtört alaknak eszébe sem jutott védekezni, belenyugodva várt az események folytatására. Fogva tartóinak azonban látszólag sietős volt.

Alacsony folyosókon vezették végig, végül a börtönéül szolgáló épületből kiérve azonnal egy kordéra térdeltették fel, láncait a kocsihoz erősítve. Négy fegyveres őrkísérte végig az estébe burkolózott városon keresztül, egészen a főtérig. Csupán maroknyi alak várakozott a rögtönzött emelvényen álló bitófa mellett. Kezeit még mindig lakat alatt tartva, feltuszkolták az emelvényre, és egy perccel később már át is vetették a hurkot a fején. Hóhérja tette a dolgát, a kötél csomóját meghúzva hátrafogott haját tarkójához nyomta. A mellette álló köpenyes alak alig észrevehetően remegő kézzel kihajtott egy pergament, és bizonytalanul, de hangosan olvasni kezdte a tartalmát.

Furcsa neszeket hozott a kintről beáramló hús levegő. Odasétált a keleti oldalon lévő ablakhoz, amely a városra engedett rálátást.

A főtéren még ebből a távolságból is jól láthatóan, lámpások fényeinek akasztáshoz készültek.

„...tor.Mair: Önt a császári.....elkövetett, az Augsburg.....kincstárának kifosztá.....ruházott hatalomnál fogva.....látra ítéljük,.....nnal végrehajtan....”

Bár a szél különös játékának köszönhetően csak foszlányok jutottak el hozzá a téren elhangzotaktól, mégis nagyon jól tudta mi történik. Lába kő nehéz lett, torka marni kezdett, szíve egyre hevesebben vert.

„...ván utoljára...szólni?”

Az elítélt résnyire nyitotta száját, ám hang nem hagyta el a torkát, de jól látható módon ajkai egyetlen szót formáztak: „Hűség”

Az ablaknál álló férfi képtelen volt elszakítani tekintetét a bitón lógó élettelen testtől. Szeme könnybe lábadt. Dübörögve csapódott ki mögötte az ajtó.

- Uram...Indulnunk kell, minden perc számíthat!

Ez kizökkentette révületéből, sebesen vállára vetette korábban összekészített holmiját, majd gyorsan felmarkolta az asztról a még tintától nedves feljegyzéseit, és a vaskos könyvet, melynek borítóján Anthon Rast neve díszelgett. A lépcsőn lefelé sietve örvényként kavargottak fejében a gondolatok.

Micsoda rágalom... Nevetséges, hogy menekülésre kényszerítenek a saját szülővárosomból... Nincs oly vád, mely tartósan távoltarthatna...Ó, drágaJohann... remélem áldozatod, mit értem hoztál a bitón, nem lesz hiábavaló....., Születtem Paulus Hector Mair néven...S ekként fogok is távozni e világról...Majd ha eljön az ideje...

TÉNYEK:

- Paulus Hector Mair: (1517-1579 december 10.)
- A nagymesteri díjvívás 1522-ben volt.
- Anton Rast és Mair valószínűleg közeli barátok voltak, Rast vívókönyvét Mair fejezte be
- Tudomásunk szerint Mair-t felakasztották, és a novella egy lehetséges fiktív befejezést vet fel